

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА « КРОК »
Кафедра міжнародних відносин та журналістики
Спеціальність 061 « Журналістика »**

**Бакалаврська дипломна робота(проект)
на тему:**

" Жанри телевізійного репортажу: точки дотику та відмінності "

Студентка 4 курсу,
група жур-19

Науковий керівник:

Кандидат політичних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин та
журналістики

Філатенко Ольга Миколаївна

Трухачев Олександр Іванович

(підпис студента)

(Дата)

(Підпис)

Попередній захист:

(Висновок: «До захисту в Екзаменаційній комісії»)

Завідувач кафедри

(Підпис)

(Прізвище,
ініціали)

(Дата)

Київ — 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ».....	5
1.1. Теоретичні підходи до визначення жанру «репортаж».....	6
1.2. Характеристика жанру «телевізійний репортаж».....	9
1.3. Класифікація телевізійного репортажу.....	10
Висновки до Розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОДІБНОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ У РІЗНОВИДАХ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ».....	13
2.1. Особливості подієвих репортажів українського телебачення.....	14
2.2. Специфіка тематичних репортажів українського телебачення.....	28
2.3. Порівняльний аналіз подієвих та тематичних телевізійних репортажів України: точки дотику та відмінності.....	36
Висновки до Розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ» В СУЧАСНИХ ЗМІ УКРАЇНИ.....	42
3.1. Трансформація виразних засобів жанру «телевізійний репортаж».....	43
3.2. Перспективні шляхи новацій при підготовці телевізійних репортажів.....	54
Висновки до Розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність. Сьогодні, в умовах постійного розвитку телевізійного ринку, особливої уваги та актуальності набуває жанр телевізійного репортажу, який має багату жанрову палітру та вирішальне значення для надання громадськості важливої суспільно-значущої інформації. Телевізійні репортажі не тільки розповідають, але й показують глядачеві те, що сталося, доносять враження з місця події. Вони охоплюють великі аудиторії завдяки особливому ефекту присутності і здатні здійснити серйозний вплив на ставлення суспільства до різних проблем, що, у свою чергу, обумовлює актуальність даного дослідження.

Ступінь розробленості проблеми. До специфіки телепростору та телевізійної журналістики зверталися багато дослідників. Мистецтво телевізійного репортажу та підготовки репортера вивчали А. Лісневська та Т. Коженівська, В. Павлів, О. Холод, О. Голуб, О. Синиця, В. Гоян, М. Василенко, І. Мащенко, Г. Рожко, В. Цвік, О. Головчук, О. Чернецька та інші. При безумовному інтересі вітчизняних вчених і практиків до проблеми та перспективи сучасного функціонування телевізійного ЗМІ, тему сучасного репортажу в Україні та його різноманіття досліджено недостатньо.

Метою роботи є дослідження жанрових особливостей та жанрового різноманіття українського телевізійного репортажу, виявлення їх спільних рис та відмінностей.

Для досягнення даної мети були поставлені наступні **завдання**:

- висвітлити теоретичні підходи до визначення жанру «репортаж» та «телевізійний репортаж»;
- розглянути типологічні ознаки різновидів жанру телевізійний репортаж;
- проаналізувати особливості різновидів подієвого та тематичного телевізійного репортажу;
- визначити збіги та розбіжності подієвого та тематичного телевізійного репортажу.

– виокремити трансформації та ймовірні шляхи інноваційного вдосконалення жанру «телевізійний репортаж».

Об'єкт дослідження: жанр «телевізійний репортаж».

Предмет дослідження: різновиди жанру «телевізійний репортаж».

Методи дослідження. Метод теоретичного аналізу використано для теоретичного дослідження поняття «телевізійний репортаж», його типологічних особливостей. Метод порівняльного аналізу використано для порівняння різних видів телерепортажу, виявлення їх спільних та відмінних рис. Метод узагальнення використаний для кінцевих висновків та для висновків до розділів.

Практична значимість результатів роботи. Висновки і рекомендації, що містяться в роботі, можуть бути використані:

– державними та комерційними закладами, як чинник підвищення конкурентоспроможності телеканалу шляхом створення нових цікавих репортажів;

– в якості основи для подальшого дослідження зазначеної теми та телепростору України з метою підвищення його ефективності;

– галузевими освітніми установами в цілях викладання навчальних дисциплін при підготовці фахівців телебачення або при підвищенні рівня знань у діючих працівників телебачення.

Структура наукової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 72 сторінок. Роботу проілюстровано 1 таблицею та 4 додатками.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні засади формування телевізійного репортажу, а саме: поняття, особливості, види, основні типологічні ознаки.

Другий розділ присвячений практичній частині: проаналізовано специфічні риси та типологію подієвих та тематичних репортажів українського телебачення. На основі дослідження створено порівняльний аналіз різних типів сучасних телевізійних репортажів України.

У третьому розділі виокремлено трансформації та розглянуто подальші перспективи розвитку жанру телевізійного репортажу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ»

1.1. Теоретичні підходи до визначення жанру «репортаж»

Задля дослідження особливостей жанру телевізійний репортаж, спочатку слід встановити визначення терміну репортаж.

Найпоширенішою категорією розвитку журналістики є інформаційні жанри (інформаційне повідомлення, замітка, звіт, інтерв'ю), головними особливостями яких є суб'єктивність оцінки, достовірність, оперативність, важливість та суспільна значущість, обрання за предмет новини. [1, с. 367]..

Провідним піджанром такої інформаційної категорії вважається саме репортаж (від фр. *reportage* та англ. *report*, що означає повідомляти) – це інформаційний жанр журналістики, який оперативно повідомляє про суспільно-важливу подію, очевидцем або учасником якої є сам кореспондент [2, с. 197]. Його поняття було засновано в англійській періодиці в XIX столітті. На той момент репортаж означав будь-яку новину, інформацію, яка надходила до редакції [3, с. 315].

Висвітливо різноманітні погляди дослідників щодо трактування особливостей жанру репортаж, на які ми будемо спиратись у своєму дослідженні.

Про ефект присутності, як визначальну рису репортажу наголошує вітчизняний дослідник І. Михайлін: «головне в репортажі ефект присутності, коли читач (глядач) немов бачить, чує та сприймає те, що відбувається, разом із журналістом» (можливість відчувати себе на місці події) ». [1, с.178]. Він також характеризує репортаж за наступними рисами: оперативність, суб'єктивні враження спостерігача, яскрава розповідь [1, с.178].

Професор В. Здоровега вказує на яскравість розповіді, а також згадує ефект присутності у репортажі. У своїй книзі він стверджує, що репортаж є «оперативним жанром, у якому яскраво й емоційно відтворюються картини дійсності у їх розвитку через безпосереднє сприйняття автора, що створює враження присутності на місці події» [4, с. 174

Журналіст та публіцист В. Павлів, досліджуючи репортаж, акцентує увагу на тому, що він є «синтетичним жанром, адже поєднує у собі різні жанри: звіт, хронологію, інтерв'ю. Більш того його широко використовують у всіх медіа від друкованого видання до радіо і телебачення ». [5, с. 7]. Серед особливостей

притаманних цьому жанру, автор зазначає наступне: демонструє реальне життя «на дотик», мета репортажу донести враження від події, відповідає на питання « як і де це відбувається?», динамічність: короткі речення, чіткість формулювань, лаконічність, інтрига на початку (правило 10 секунд) для зацікавлення глядача, доступна та проста мова, емоційне насичення (репортаж повинен бути таким, щоб передавав емоції аудиторії); деталі (максимальна насиченість деталями: детальний опис, наведення подробиць). [5, с. 8; с. 61]

Олена Голуб, говорячи про інформаційний жанр «репортаж», виокремила такі його особливості, як «активна роль репортера», «переконливість через емоційно-забарвлений стиль оповіді» та «послідовне зображення події». Також вона підкреслює важливість динамічності оповіді, наочності та максимальної документальності (фактографічності), адже репортаж не може бути вигадкою [6, с. 42].

А. Лісневська разом із Т. Коженевською виділяють те, що на перший план в репортажі безпосередньо постає « особисте сприйняття кореспондента, відбір фактів і деталей, дотримання хронологічної послідовності подій, відтворення картини подій за допомогою образного слова » [7, с. 9].

О. Холод серед характерних рис репортажу виокремлює інформаційність, деталізацію та метод, за яким він здійснюється, а саме – метод спостереження, який лежить в його основі. « Журналіст, щоб написати репортаж, повинен стежити за тим, як розвивалася подія, визначати ключові моменти фіксувати поведінку людей, учасників або очевидців події » [8, с. 35]].

Щодо цілей, то « виконуючи свою журналістську діяльність, репортер знаходиться на місці подій, повідомляючи в редакцію новину. У обов'язки репортера входить організація роботи на місці, збір інформації про подію і швидка передача зібраного матеріалу в своє видавництво або пряме включення з місця події. У репортажі на перший план виходить особистісне сприйняття події, явища, відбір фактів автором репортажу. Описова функція – головна у творчій роботі репортера. Для цього журналіст використовує: «описи, цитати, фрагменти листів, атмосферу тощо [4, с. 61]. Тобто його завдання « описати подію, образно

показати, як вона сталася, дати можливість глядачеві співпереживати разом з ним, побачити те, що сталося, його очима [9, с. 197].

Перед репортером постає і багато вимог в опануванні та володінні певних навичок. Ось низка з них: вміти працювати з інформацією (шукати, аналізувати, співставляти факти, вміти викладати свої думки), володіти відчуттям часу, впевнено проводити інтерв'ю з учасником події, швидко і точно орієнтуватися в різноманітних ситуаціях та у часі, бути відстороненим, а значить об'єктивним. Важливим також є всебічна розвинутість журналіста, добре поставлена мова, вміння бути етичним. Місія такого журналіста стати місточком між світом подій і світом суспільства [10, с. 62]. Для цього він використовує головні принципи у діяльності: принцип діяльності (активності, ефективності), гуманізму, демократизму, відповідальності [11].

Тож до визначених особливостей жанру репортаж можна віднести: інформативність, ефект присутності, достовірність, метод спостереження та описова функція в основі, точність, наочність, максимальна документальність, активна роль репортера, інтригуючий початок, важливі деталі, емоційне навантаження, фактографічність, синтетичність (поєднання різних жанрів), репортерство з місця події, суб'єктивність, відомості очевидців, аналіз інформації, динамічність, оперативність, доступна мова, важливість та суспільна значущість, обрання за предмет новини, хронологічна послідовність подій.

1.2. Характеристика жанру «телевізійний репортаж»

Серед різноманітних журналістських жанрів телебачення, телевізійний репортаж сьогодні є одним із найдієвіших і затребуваних інструментів у відображенні дійсності та оперативної передачі важливої інформації. Висвітливо специфіку телевізійного репортажу.

У посібнику А. Лісневської та Т. Коженівської, телерепортаж відзначено, як дуже популярний жанр телевізійної творчості, адже він найбільше, ніж інші, наближений до дійсності. [7, с.9]. Також ними до специфіки телерепортажу

додано його особливий стиль, який відрізняється нестримністю і легкістю, наочністю, розгорнутою картиною зображення події, лаконізмом, яскравістю, наступальним характером оповідання. « У телевізійному репортажі все наочно і точно, використовуються влучні порівняння, винахідливість у використанні дієслів і дієслівних форм, за допомогою яких створюється своєрідна характеристика ритму». [7, с. 75-77]. До головних компонентів телевізійного репортажу відносять також його видовищність відеоряду, що є, звісно, однією з основних умов відмінності жанру від репортажів у пресі й на радіо.

Для виконання нашої роботи слід коротко розглянути головні структурні елементи телевізійного репортажу [7, с. 16, 75, 131, 142,]: stand-up (початковий етап віщання про подію, синхрон репортера); закадровий текст (текст, який супроводжує репортаж надалі від кореспондента); синхрони (від 2 до 3 синхронів мовлення експертів, очевидців події); відеоряд (кадри того, що відбувається); субтитри (текстовий супровід відео); лайви (живе зображення з живим звуком). Вони можуть повторюватися декілька разів. [7]. Іноді використовується такий виражальний засіб телебачення як репераунд (інтершум) [7, с. 131].

Розглядаючи жанр «телевізійний репортаж», необхідно зазначити, що більшість репортажів транслюються в прямому ефірі, оскільки вони є важливим засобом для надання актуальних новин дня. [12]

1.3. Класифікація телевізійного репортажу

Телевізійний репортаж має багато класифікацій: за способом трансляції, типологічними особливостями, плануванням, в залежності від покладеної в основу репортажу події тощо. Так, однією з популярних класифікацій є розподіл телевізійного репортажу на прямий і фіксований репортаж. [13, с.187]:

Фіксований репортаж – це репортаж, який за способом трансляції зафіксовано на технічні пристрої. Він демонструється вже після здійснення події, про яку повідомляється. Крім того, такий тип репортажу має два свої різновиди: репортаж, знятий з місця події в процесі його розвитку, і репортаж, знятий

слідами події. Особливістю такого репортажу є те, що журналісту необхідно будувати сюжет на основі збору деталей події через свідчення очевидців, експертів, за допомогою відеореєстраторів [13].

Прямий репортаж є одним з найпопулярніших у висвітленні важливих та сенсаційних подій. Це складна форма репортажного телебачення. До його головної особливості відносять демонстрацію в реальному часі, прямий ефір, двосторонній зв'язок із ведучим. Прямий репортаж транслюється безпосередньо в ефір під час того, як відбувається та сама подія. Професійний телевізійний репортаж здійснюється за допомогою пересувної телевізійної станції (ПТС). Для нього також характерна спеціальна підготовка та професійний рівень всієї команди, особливо телерепортера [13].

Найвідомішою класифікацією телевізійного репортажу вважають розподіл жанру за його типологічними ознаками [14]. Виділяють подієвий, тематичний і постановочний репортажі. Розглянемо їх головні особливості:

1) Подієвий репортаж (оперативний, новинний) – це репортаж, який оперативно несе суспільству сюжет про важливу подію та будується за певним розвитком і хронологією. До головних особливостей такого репортажу відносять передачу атмосфери дії, подієвий сюжет (показ реальної події, що відбувається незалежно від репортера), найважливіше – інформаційна функція, слідування за хронологією та розвитком події, оперативність у висвітленні події, актуальність, максимальна зібраність і готовність, висвітлення суспільно-важливої події. Подієві репортажі класифікують на коментовані (закадровий коментар журналіста на фоні показу події у кадрі) та некоментований (трансляція події (звук і зображення) без наявності коментаря репортера) використовується у прямому ефірі при показі найважливіших суспільно-політичних чи культурних подій, де інтерес для глядачів становить усе, що відбувається, без жодних винятків. [14, с. 153] [15, с. 153] [7, с. 12-13] [14, с.187]:

Варто зазначити, що український професор В. Здоровега в залежності від покладеної в основу репортажу події, виокремлює подієві й неподієві репортажі, де приводом для написання подієвого є суспільно-важливі події, які

відбуваються один раз в історії (відкриття заводу, спортивні змагання, перший політ космонавта), в той час, як в основу неподієвого покладена подія, яка періодично повторюється» [4, с. 176].

2) Тематичний репортаж – оглядовий репортаж, який пов'язаний з показом цікавої (зазвичай регулярної) дії. До головних особливостей такого телевізійного репортажу відносять: виконує культурно-просвітницьку та соціально-педагогічну функції; завчасний вибір об'єкту показу та події, що відбуваються на ньому, відповідно до обраної теми, заданої ідеєю телевізійного твору; пов'язаний найчастіше з показом цікавої для глядачів дії, що регулярно відбувається; вимагає ґрунтовної сценарної підготовки, визначення ключових моментів дії та послідовності показу. і

3) Постановочний репортаж – ще один відомий тип телевізійного репортажу. Це спровокована журналістом подія, де журналіст відверто виступає організатором події. До головних особливостей такого телевізійного репортажу відносять: постановка події; головна мета – демонстрація реакції людей, що діють в заданій ситуації.

До наведеної вище типології О. Холод додає проблемний, пізнавальний та репортаж з експериментом. [8, с. 36].

Варто навести типологію репортажів журналісткознавця М. Василенко, який за методами подання матеріалу поділяє репортаж на: інформаційний; проблемний (охоплює нерозв'язані питання та актуальні суспільні проблеми); літературний (динамічний сюжет, авторський коментар); історичний; зарисовочний (репортаж, який використовує пейзаж, образну мову, портрет, діалоги, колоритні описи); критичний, фантастичний (репортаж-застереження); оглядовий (огляд тематично зв'язаних ланок однієї й тієї ж події в її динамічному і послідовному розвитку) та політичний (політичний репортаж демонстрацій, політичних акцій, із зображеннями дій партійних лідерів); репортаж-розслідування; репортаж-спогад; репортаж-інтерв'ю. Такі репортажі в основному використовуються в газетній періодиці, але також зустрічаються на телебаченні [15, с. 58-59].

До існуючих типів репортажів додаються такі репортажі як: репортаж-комплект (такий собі додаток до основного випуску новин); німий репортаж (без природного звуку дії, використовується лише голос журналіста, який начитує текст авторського коментаря); репортаж-предісторія (репортаж, до основного сюжету якого входить його передісторія, тобто причини та передумови події, що виникла); спецрепортаж (в основі – актуальна проблема, шляхи її вирішення); репортажна-передача (телепередача, створена у жанрі репортажу з усіма притаманними цьому жанру особливостями). [7, с. 75-77].

В залежності від запланованості події автори класифікують телевізійний репортаж на ситуативний (незапланований репортаж про екстренні події, що відбуваються просто зараз) та твердий (запланований репортаж про подію, що була відома репортерській команді заздалегідь) [7, с. 75-77].

Отже, велике різноманіття виразних засобів та характерних рис, притаманних телевізійному репортажу, зумовлює його різножанровість типології.

Висновки до Розділу 1

Репортаж є провідним жанром в інформаційній журналістиці. Репортаж це оперативне висвітлення суспільно-важливої події, де кореспондент є безпосереднім спостерігачем, а характерною рисою жанру є ефект присутності. Описова функція – є ключовою у творчій роботі репортера.

Телевізійний репортаж є найпоширенішим жанром тележурналістики. Його характерні особливості: більша оперативність та наближеність до дійсності, наочність, видовищність відеоряду, прямий ефір, розгорнутість та яскравість. Його структура може включати у себе закадровий текст, синхрони, відеоряди; субтитри (текстовий супровід відео); лайви, інколи інтершум.

Класифікації телевізійного репортажу, виділяють подієвий та тематичний репортажі. До головних рис подієвого репортажу віднесено подієвий сюжет, інформаційна функція, слідування за хронологією та розвитком події, оперативність у висвітленні події, актуальність. До специфіки тематичного репортажу – огляд, показ цікавої (зазвичай регулярної) дії, зазвичай виконання культурно-просвітницької та соціально-педагогічної функції. Проблемний передбачає ґрунтовної сценарної підготовки, спровокованість журналістом події, постановка події, головна мета – демонстрація реакції людей.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОДІБНОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ У РІЗНОВИДАХ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ»

2.1. Особливості подієвих репортажів українського телебачення

У попередньому розділі було визначено, що телерепортажі мають сталу структуру. Вищезазначено, що подієвий репортаж служить для того, щоб передати реальну атмосферу події, яка відбувається. До його особливостей відносяться: подієвий сюжет, інформаційний привід (несе важливу суспільно-значущу інформацію), будується за певною хронологією, є оперативним у висвітленні події, актуальним, може бути коментований та не коментований, знятий у реальному часі (прямий ефір) або фіксованим.

Для аналізу була обрана саме ця типологія репортажів, адже вони є найпоширенішими і основними. Доволі часто поєднують в собі ознаки різножанровості класифікацій, які були зазначені в першому розділі. Тобто, вони можуть включати в себе і як розкриття проблематики, так і ситуативність і, наприклад, пізнавальність, прямий ефір, фіксованість і так далі.

Аналіз базуватиметься на шести подієвих репортажах, а саме:

- « Вона стала символом звільнення Бородянки! Знамените фото перетворили на пам'ятник ». Телеканал ТСН.
- « У Києві сьогодні стартує інноваційний фестиваль 3D друку // Телеканал 1+1 ».
- « Годовщина визволення Бучи – Зеленський і лідери інших держав поклали пам'ять полеглих ».

Поширений на телеканалі ICTV від 31. 03.2023 року, але трансльований на Inter Media Group. Репортаж є частиною телевізійного українського проєкту «FREEDOM», метою якого є розповсюдження інформації для російськомовної аудиторії, щоб протистояти в інформаційній війні та поширювати правдиву інформацію для тих, хто не може її отримати. (хто на окупованих територія, хто з Росії, хто в Україні розмовляє російською) У проєкті беруть участь група StarLightMedia, 1+1 Media, Inter Media Group, Медіа Група Україна, Мультимедійна платформа іномовлення України. [16]. Вважаю за необхідність висвітлити для аналізу один репортаж даного проєкту задля різноманітності.

- « Репортаж з Дніпра: як рятують людей з-під завалів ». Телеканал «Суспільне новини».
- « Дві російські ракети влучили у багатоповерхівку у Запоріжжі ». Телеканал « Суспільне Новини ».
- « Не вистачає лише українського Інтернету! В Берліні українці вже можуть отримати паспорт і права ». Телеканал «ТСН».

Також для аналізу обрано 3 тематичні репортажі українського телебачення:

- « В українських рушниках, які надихнули світ, зашифровано ДНК нації ». Телеканал «1+1».
- « Українські вареники, сало чи насіння? За чим поляки вишиковуються в черзі ». Телеканал «ICTV ». Факти тижня.
- « Лицарське мистецтво козаків – гопак! ». Телеканал «1+1».

Процедура аналізу включатиме у себе висвітлення хронології, виявлення структурних елементів, простеження інформаційного приводу та мети, оцінку об'єктивності, аналіз мовних особливостей, висвітлення виявлених негативних аспектів, класифікацію жанру телерепортажів та виявлення характерних особливостей кожного з них.

Приклад 1. « Вона стала символом звільнення Бородянки! Знамените фото перетворили на пам'ятник ». Телеканал ТСН від 2 квітня 2023 року » [17]

У репортажі побудована наступна хронологія:

- 1) Передісторія ведучого з коментованими кадрами про звільнення Бородянки, руйнування міста;
- 2) Синхрон репортера про знайомство з подією (пам'ятна дата, відкриття пам'ятника);
- 3) Інтерв'ю з дівчинкою Аліною;
- 4) Синхрон репортера про пам'ятник;
- 4) Інтерв'ю зі скульптором;
- 5) Синхрон репортера про присутніх офіційних осіб на заході;
- 5) Синхрон посол США;
- 6) Синхрон заступник керівника офісу Президента України
- 7) Заключний синхрон репортера.

Головні структурні елементи:

Stand-up: нейтральна за характером оповіді інформаційна передмова ведучого, далі вступ-ознайомлення репортерки, який є початковим етапом віщання про подію.

Закадровий текст: узагальнений: « Оборона України. День чотириста

третій ». Залежно від того, хто дає коментар текст змінюється на розкриття особистості – Ім'я, Прізвище та ким є людина, яка говорить. В свою чергу, це відсторонює необхідність щоразу промовляти вголос, хто говорить і таким чином уникнути зайвого інформаційного перенасичення у звуковому форматі.

Синхрони: перелічено у хронології.

Відеоряд: кадри того, що відбувається, які складають основну частину. Коментарі, синхрони, розповідь кореспондентки, зображення навколишнього середовища, що слугує характером оповідання.

Субтитри відсутні, але їх можна увімкнути на YouTube, де воно опубліковано.

Лайв – пряме, живе зображення з живим звуком.

Як бачимо з наведеної хронології, сюжет поступово розкривається головними героями: дівчинка Аліна, що стала символом незламності і дає коментар, згадка фотографа, який створив символічне фото та скульптор, який дав коментар. Репортаж супроводжується інформаційними деталями у вигляді коментарів з поясненнями: чому відкрили пам'ятник саме сьогодні, надання інформації, де знаходиться знімальна група, що будинок, який був на фото вже знесено та опис того, що бачать. Висвітлено наочно. У ньому поєднано кадри з реальної події (інтерв'ю з скульптором Є. Примаченко, заступником керівника офісу Президента України О. Кулебою, послом США в Україні Б. Брінк) та пряме включення з місця розміщення пам'ятника « Дівчинка під сонцем » вже після події відкриття пам'ятника.

Дана хронологія та структурні елементи є механізмом розповіді. Їхнє застосування допомагає створити послідовну та логічну розповідь. Відеоряди слугують описовою функцією, що є характерною рисою телерепортажів, бо вони транслюються на телеекрані.

Інформаційним приводом даного репортажу слугує пам'ятна, запланована дата, яка розкривається в коментованій передісторії телерепортажу Висвітлено його оперативно, адже зйомка відбувається безпосередньо з місця події. Актуальність спричинена інформаційним приводом. Метою репортажу є суто

інформування про подію.

Репортаж має декілька точок зору, побудований на синхронах представника влади, представника суспільства, мистецтва та міжнародного представництва. Це, на нашу думку, насичує репортаж та додає більшої об'єктивності.

До мовних особливостей репортажу можна додати просту, доступну і образну мову. Присутнє використання емоційно-забарвлених слів, наприклад, «будь-ласонька», словесна спрямованість на патріотизм та символізм: «символ незламності та стійкості українського народу», «є певна міць та незламність», трагічність промовленого: «жорстокість та звірство», «ми знаходимось на вулиці, яку досить понівечили російські окупанти», «багатоповерховий будинок у який окупанти поцілили авіаційною бомбою, зруйнували його і там загинуло багато людей».

Вищезгадані мовні аспекти впливають на сприйняття події, створюють образи, викликають емоції, відштовхують суху інформаційність, створюють стилістичні відтінки. Це слугує описовою функцією, яка створює творчість у репортажі за допомогою слів.

Важливо виокремити і те, що на сприйняття інформації впливає невербальна поведінка кореспондентки. Міміка її обличчя та періодична усмішка сприяють створенню щирості та привітності у глядача. Такий ефект можна простежити на 2.05 або ж 2.54 хвилині, де, втративши ритм мовлення, репортерка посміхнулась. Така реакція урівноважує ніяковість, але це може стати і негативним нюансом, якщо таких зупинок у розповіді забагато.

З негативних моментів наголосимо на невірному використанні української мови кореспонденткою на 1.20 хвилині: «це дівчинка, яка катається на качелі». Коректним літературним варіантом української мови є слово «гойдалка». Качеля є проявом суржику. Звертають на себе увагу і такі слова-паразити, як «ааа», «еєє», які виникають, коли репортерці треба обдумати та зорієнтуватись у вислові і навколишній ситуації.

Визначаємо аналізуємий матеріал як подієвий репортаж. Тому що мова в

ньому йде про актуальну подію – відкриття пам'ятника в смт. Бородянка та святкування річниці звільнення від російських окупантів. Трансльований захід відбувається лише раз у житті, а це є однією із характерних ознак подієвого репортажу. Репортаж коментований та зазначений, як пряме включення, є твердим репортажем, адже подія відома заздалегідь.

Приклад 2. «У Києві сьогодні стартує інноваційний фестиваль 3D друку». Телеканал 1+1 від 25 березня 2023 року. [18]

Розгортання сюжету відбувається за наступною хронологією:

- 1) передісторія ведучих, що постає відкриттям телерепортажу;
- 2) синхрон репортерки про подію, який слугує ознайомленням з подією;
- 3) інтерв'ю з організатором фестивалю-виставки, що насичує репортаж основним змістом;
- 4) інтерв'ю з учасниками фестивалю, що доповнює відомості про 3д друк;
- 5) ще один синхрон-інтерв'ю з організатором фестивалю-виставки, де акцентовано, як потрапити на фестиваль;
- б) заключний кадр репортера неформальною, дружельною атмосферою з ведучими «Сніданку з 1+1».

Структурні елементи телерепортажу наступні:

Stand-up: передмова 3-х ведучих, а далі репортаж зі вступом від репортерки, яка знайомить з подією.

Закадровий текст: загальна назва телешоу «вихідний сніданок з 1+1», час та дата, на початку з'являється текст з розкриттям особистості репортерки. Проте його немає, коли говорять інші герої репортажу.

Синхрони: перелічено у хронології сюжету.

Відеоряд транслює важливі деталі того, що відбувається, відображає картину події. Епізодично додаються фото, які доповнюють сказане. Наприклад, на 1.22 хвилині фото надрукованого на 3д принтері чизкейку ілюструється, коли кореспондентка говорить про цю новину. Від 2.36 до 3.20 хвилини розповідь доповнюється ілюстраціями того, про що йде мова. Це дає можливість не лише почути, а й побачити. Сформувати глибше розуміння.

Субтитри під час етеру відсутні, але їх можна увімкнути на YouTube, де воно опубліковано після.

Визначальним є те, що подієвий сюжет розкривається інформацією, отриманою не від репортера, а від людей у синхронних інтерв'ю. Вони надають конкретні подробиці, відіграють головну роль і відбувається це послідовно.

Інформаційним приводом зазначеного репортажу постає старт нового фестивалю. Він має просвітницьку мету, розповідаючи про те, як працює 3Д принтер, як він може стати у нагоді, в яких сферах діяльності представлений і як потрапити на фестиваль.

Репортаж має декілька точок зору, побудований на синхронах учасників заходу і організатора фестивалю. В той же час, відсутня думка відвідувачів.

Мовна складова характеризується використанням новітніх, інколи наукових слів: «суперкласна подія», «супер», «класно», «імплантат», привітністю та ввічливістю, що створює позитивне враження: « а я поки що скажу вам дякую », « скажіть, будь ласка », « доброго ранку вам», емоційно-забарвленість та образність: «звірятко», «чоловіче царство», « лапка кицьки», «секретна локація», «маленький, домашній динозаврик» . Доступність може ускладнюватися інноваційністю та сучасною термінологією, але в цілому, розповідь сприймається легко та приємно.

Варто виділити і зверненням кореспондентки до глядачів, яке базується на принципі щирості та дає можливість глядачеві співпереживати разом з ним, побачити те, що сталося її очима і створює ефект присутності на 6.31 хвилині:

« Я вам скажу чесно, глядачі, що от в моїй голові взагалі не вкладалося, як на принтері можна друкувати щось, що не можна вмістити на папері, але зараз ми побачимо увесь процес і у нас інший стенд ...» .

Серед недоліків виявлено тавтологію із словом «буквально» на 0.39-40 секундах, неправильне озвучення наступних слів: «буквальнА» (0.39 сек.), «кАмп'ютер», слова-паразити, « ну я вам сьогодні обіцяла» (0.32 сек.) «ага», «eee». Знову ж таки, це вказує на складнощі, які викликає саме живий формат.

Визначаємо цей приклад, як подієвий телерепортаж, адже його створення

спричинене актуальним, одноразовим заходом - відкриття інноваційного фестивалю з 3Д друку. Він ведеться у прямому етері, оперативно висвітлений. Це твердий репортаж, адже він є попередньо запланованим.

Приклад 3. Телевізійний репортаж « Годовщина освобождения Бучи – Зеленский и лидеры других государств почтили память погибших ». Поширений на телеканалі ICTV від 31. 03.2023 року, але трансльований був на Inter Media Group. [19]

Як зазначалося раніше, даний репортаж є частиною телевізійного українського проєкту «FREEDOM», метою якого є розповсюдження інформації для російськомовної аудиторії, щоб протистояти в інформаційній війні та поширювати достовірну інформацію для тих, хто не може її отримати. [16]

Хронологія репортажу:

- 1) stand-up репортера, який розповідає попередньо про подію
- 2) синхрон: підняття прапора України
- 3) синхрон: виступ президента України;
- 4) синхрон: нагородження захисників, вшанування пам'яті жителів міста, убитих під час російської окупації.

Закадровий текст: локація, назва події, час та дата, новинні субтитри, які не пов'язані з репортажем.

Інформаційним приводом репортажу слугує пам'ятна дата і запланована подія – річниця звільнення Бучі (Київська область) від російських загарбників і те, що Президент України Володимир Зеленський та інші лідери взяли участь у вшануванні пам'яті мешканців міста, убитих під час російської окупації.

Репортаж характеризується відсутністю коментарів та інтерв'ю, тож різні точки зору не висвітлені, що не збагачує репортаж. Він нагадує суто новинний матеріал.

« Буча відновлюється, люди відбудовують свої будівлі, з цим допомагає місцева та українська влада...», « дуже багато братських могил, які відвідав президент із лідерами...» « багато розтрощених будівель», - цей текст виголошує кореспондентка, але вони не мають візуального підтвердження.

Образність мовлення відсторонює суху інформаційність: епітети, які додають трагічності, емоційності: «маленьке містечко», «33 дні жаху та терору», «місто, яке стало справжнім щитом української столиці», риторична фігура: «питання штурму стало б питанням часу».

З негативних аспектів репортажу відзначимо і непрофесійне технічне обладнання. Він відзнятий на фронтальну камеру телефону репортером, кадри часто хитаються. Проте, це може вказувати на прагнення оперативно висвітлити подію, адже він несе більш інформативний, а не ілюстративний характер. Має місце бути, але як телерепортаж, на нашу думку, недопрацьований.

Відзначаємо репортаж як подієвий, адже в ньому висвітлюється актуальна, пам'ятна дата й подія. Репортаж є прямим, адже вийшов у прямому етері телеканалу «Інтер» та був попередньо запланованим, отже, твердим репортажем.

Приклад 4. «Репортаж з Дніпра: як рятують людей з-під завалів». Телеканал «Суспільне новини» від 15 січня 2023 року. [20]

Хронологія сюжету:

Початковий синхрон з кадрів зруйнованого будинку в димовій завісі із рятувальниками, що демонструє масштаб руйнувань і відображає процес рятувальних робіт, присутність людей, поліції.

Синхрони-інтерв'ю з учасниками події: Валерій, людина, яка прийшла на допомогу, але інтерв'ю з ним показано не весь час. Навколишня ситуація, кадри простих людей, які згуртовано розбирають завали відображаються під синхрони із звуковим супроводом його коментарів. Присутні також коментарі Івана, мешканця багатоповерхівки, ще одного очевидця події та іншого Валерія, дніпрянина. Таким чином глядач отримує дані від них про те, як відбувався процес порятунку і пошуку людей, що бачив та відчував свідок події, коли стався вибух і коментар, який додає змістовності: «Я живу сам, мої рідні, близькі здорові, з ними все добре. Це найголовніше. Квартира, ви знаєте, це матеріальне, воно приходить і йде, тому тут не варто перейматися, а ось людські життя...»

Знову синхрон-відеоряд: порятунок песика, знаходження тіл, люди у квартирах багатоповерхівки, яка не зруйнована, але понівечена, а потім ранок,

кадр розтрощеного скла, відео з порятунком знайденої дівчини та швидка допомога, яка поспішно їде.

Структурні елементи:

Закадровий текст: коли людина дає коментар, написано її ім'я і деталі про неї.

Використання інтрошуму з 12 секунди до хвилини, що впливає на сприйняття, створює специфічну і хвилюючу атмосферу. Цей звук проникає в глядача та зачіпає внутрішні струни душі, додає емоційності.

Акцентовані субтитри, лунаючих довкола слів. Вони слугують розповіддю, описом, деталями.

Одним із потужних інструментів, що підсилюють трагічність та слугують описом у репортажі є деталізація – демонстрація крупного плану згорілих речей, іграшок на фоні розвалин, фотографій родин, наліпка на одягу людини з надписом « 200 пошук загиблих », яка говорить сама за себе, розбите скло.

Подієвий сюжет вибудований з коментарів очевидців. відеокадрів того, що відбувалося та структурних елементів, які розставляють акценти та слугують характером оповіді у репортажі. Передача атмосфери відбувається без активної ролі репортера, а візуально, що є мовою репортажу. У такий спосіб ефект присутності є результативнішим через відсутність активної ролі репортера.

Інфоприводом для репортажу слугує актуальна, трагічна подія. З висвітленої хронології можна стверджувати, що він є новинним і несе інформаційний, а найголовніше, ілюстративний характер. Особливістю цього матеріалу є те, що все пояснюють відеокадри та коментарі людей. Глядач сам сформує контекст, переглядаючи. Інформаційна насиченість, документальність, опис, об'єктивність формуються з коментарів очевидців.

Репортаж є подієвим, адже він транслює трагічну першу добу після обстрілу російської федерації, його наслідки та процес порятунку. Є некоментованим, фіксованим, ситуативним (незапланованим) репортажем.

Приклад 5. Репортаж « Дві російські ракети влучили у багатопверхівку у Запоріжжі». Телеканал «Суспільне Новини», березень 2023 року. [21]

Сюжет матеріалу розкривається за допомогою відеокадрів навколишньої ситуації з використанням субтитрів задля історії, одного синхрону очевидця подій, який розповідає все, що відбулося на момент вибуху, опису того, що він бачив і синхрону персони, яка інформує про роботу шелтерів і допомогу постраждалим, але недоліком є те, що не вказано, ким є ця персона.

Деталізація відеоряду: поспіх пожежника, приближений палаючий вогонь двох кімнат у квартирі, палаюча зруйнована багатопверхівка, генератор, швидка допомога. Описова функція відбувається камерою.

Отже, відеоряди, коментарі людей, деталізація й субтитри слугують мовою розповіді. На відміну від попереднього, схожого репортажу Суспільного, тут субтитри більше розповідають про те, що сталося, мають інформаційну функцію. В першому ж репортажі вони грають роль акценту на певних процесах довкола і передають трагічну тональність. Спостерігаємо 2 різні способи їх використання.

Інформаційним приводом репортажу стала трагічна подія – влучання ракети у цивільну багатопверхівку.

Це подієвий, некоментований, фіксований та ситуативний репортаж, який знято з місця події в процесі її розвитку.

Вартує виокремлення наступне спостереження, базоване на аналізі 2-х останніх репортажів. Вони характеризуються висвітленням екстрених, трагічних подій некоментованим способом, за допомогою візуальних кадрів, використання субтитрів та коментарів очевидців. На нашу думку, такий спосіб подання інформації є доречним, адже він дає можливість глядачу самостійно дійти до висновків на основі побаченого, не впливаючи на сприйняття коментарями. Такий спосіб висвітлення може бути результативнішим, адже відеоряди передають атмосферу події доцільніше, аніж слова журналістів. Коментарі можуть обтяжити.

Приклад 6. Репортаж « Не вистачає лише українського Інтернету! У Берліні українці вже можуть отримати паспорт та права». Телеканал «ТСН». [22]

Хронологія телерепортажу:

1) Стендапу від репортерки, як такого немає. Проте ним можна вважати передісторію ведучого ТСН, який розповідає про що йтиме мова, а як це відбувалося уже транслюється у репортажі.

2) Синхрон з закадровим голосовим супроводом репортерки та відеокадрами, які підтверджують сказане. Показ великої черги підтверджують слова ведучого у передісторії про великий попит сервісного центру у перший день відкриття.

3) Синхрон- інтерв'ю з українкою, яке розповідає, що не зважаючи на ранковий приїзд, вона в черзі не найперша, що підтверджує - попит на виготовлення документів немалий.

4) Синхрон відкриття (перерізання стрічки) і деталі про те, кого впускають першими. Знову акцент на попиті.

5) Синхрон- інтерв'ю: Посол України в Німеччині Олексій Макеєв; Висвітлюються деталі про те, що консульство, навіть працюючи без вихідних, не змогло б в найшвидші терміни опрацювати всі запити українців. Даний синхрон нашолюбне глядача на думку про необхідність та позитивні сторони відкриття сервісного центру.

6) Синхрони з відеокадрами робочого процесу у сервісному центрі, та позакадровими коментарями, які дають знати, що тепер тут можна зробити та отримати внутрішню id-картку / закордонний паспорт і обміняти посвідчення водія.

7) Синхрон з директором департаменту організації основної діяльності. Розповідає, що відкриття центру є необхідністю для українців у Німеччині.

8) Синхрон відеокадрів із сервісного центру з додатковою інформацією про те, що буде: згодом введуть запис в електронному вигляді та висвітлення проблематики: технічні складнощі, які виникли при відкритті.

9) Синхрон з послом України, який підтверджує попередні деталі. Розповідає про проблеми з інтернетом у Німеччині і те, як цей нюанс вирішили. Відбувся з акцентом, який сприяє виникненню любові до своєї країни. Спричинений коментарем « українці круті, вони зможуть знайти вихід із будь-якої ситуації і бачите - вже почали приймати громадян і я сподіваюсь, якщо треба - проведемо інтернет у Берлін з України ». Присутній закадровий сміх, що передає настрій.

10) Відеокадри з закадровою розповіддю про те, що відкриття полегшить життя українцям закордоном, підкріплене підтвердженнями: інтерв'ю з двома родинами. Важливо, що тут перше інтерв'ю з багатодітною родиною висвітлює проблематику: неможливість продовжити дію документів в консульстві через завантаженість, так і плюси й мінуси, які бачить людина у відкритті паспортного центру. З одного боку, родині не довелося їхати далеко в Польщу за створенням документів, з іншого боку, в консульстві продовження безкоштовне, а в паспортному центрі кожен документ не є задарма і за доволі немалої суми. Інтерв'ю ж з другою родиною (мати з дитиною) висвітлює зворушливу історію: створення першого українського документу для немовляти.

11) Відеокадри робочого процесу з важливими коментарями: важливо уважно перевіряти і брати весь перелік потрібних документів, скільки триває створення документів та графік роботи паспортного центру. Інформація про планування відкриття мобільного паспортного центру.

12) Закінчення на позитивній деталізації: відеокادر усміхненої матері із привітним немовлям.

Актуальність репортажу зумовлена темою про значущі питання для українців, які знаходяться закордоном, що слугує інформаційним приводом для даного репортажу.

Хронологія сюжету чітка, насичена фактами, висвітлено різні думки організаторів відкриття паспортного центру « Документ», споживачів сервісу з їхніми історіями та поглядами, що додає різноманітності та об'єктивності.

Характеризується наочністю, інформаційно-розповідним характером з відсутністю яскравої образності мовлення. Проте у репортажі присутні епітети: « класичні технічні складнощі», « величезна черга», що таки додає характеру оповіді.

Класифікуємо репортаж, як подієвий, адже подія, яка у ньому розповідається - відкриття нового українського паспортного сервісу для українців у Німеччині. Він фіксований, твердий, тобто завчасно запланований і відомий для команди. Найважливішою у репортажі є інформаційна функція.

У якості проміжного висновку маємо зазначити наступне:

- Інформаційним приводом слугує пам'ятна або запланована дата, відкриття установ та фестивалів, війна, соціально-значуща інформація, гарячі новини.
- Інфопривід може бути незапланованим, тобто екстреною, трагічною новиною.
- Об'єктивність у репортажах досягається за допомогою сформованих декількох точок зору, деінде спостерігається її відсутність.
- Некоментований, візуально побудований репортаж, як ще один спосіб, передачі об'єктивної картини. Глядач сам формує висновки.
- Інформаційний привід зазвичай розкривається в коментованій передісторії телеведучих.
- Доволі часто телеведучі телеканалу попередньо ознайомлюють із подією замість репортера.
- При висвітленні подій використовують, як прямі, так і фіксовані репортажі.
- Субтитри, як інструмент розповіді у некоментованих, візуальних репортажах.
- Інтрошум, як прийом драматургії, занурення у атмосферу.
- Присутність мобільної журналістики у створенні репортажів: мобільний телефон використовується для зйомок і виходу у прямий ефір.

- Новинні, трагічні репортажі можуть бути не коментовані, з використанням візуальної деталізації у візуальному форматі. Значна роль надається видовищності відеоряду, яка є мовою репортажу.
- Інтерв'ю, як важлива складова репортажу.
- Російськомовні репортажі, як засіб протистояння в інформаційній війні. Такий репортаж характеризувався інформаційністю, але недостатньою об'єктивністю та наочністю фактів.
- Залежно від репортажу, мовні особливості включають: просту, доступну, живу та емоційно-забарвлену мову. Образність створює характер оповіді.
- Активна роль репортера та його присутність у розмові слугує розкриттю теми. Відіграє значу роль у сприйнятті і подача кореспондента.
- Описова функція найголовніша.
- Ефект присутності найрезультативніше, на нашу думку, досягається у візуальних, некоментованих репортажах. Значну роль у зануренні в подію відіграє і звертання до глядача.
- Репортажі підкріплюються публікацією на YouTube, тобто розповсюдження йде в мережу інтернет.
- Проблемними є мовні аспекти.

2.2. Специфіка тематичних репортажів українського телебачення

Перейдемо до аналізу тематичних репортажів українських телеканалів. Оглядовий або тематичний репортаж, як було визначено вище, пов'язаний з показом цікавої (зазвичай регулярної) дії, теми.

До головних особливостей такого телевізійного репортажу відносять:

- культурно-просвітницьку та соціально-педагогічну мету;
- завчасний вибір об'єкту показу та події, що відбуваються на ньому;
- пов'язаний найчастіше з показом цікавої для глядачів теми чи події

- вимагає ґрунтовної сценарної підготовки, визначення ключових моментів дії та послідовності показу.

Для аналізу цього різновиду телерепортажів застосуємо заявлену процедуру.

Приклад 7. «В українських рушниках, які надихнули світ, зашифровано ДНК нації » від 18 березня 2023 року. Телеканал «1+1 [23]

Даний репортаж є частиною спецпроєкту " Жити далі ". Це масштабна мультижанрова ініціатива, мета якої — допомогти українцям справлятися з негативними емоціями, піклуватися про ментальне здоров'я, знайти нові точки опори та продовжувати жити, навіть коли наше мирне життя через повномасштабну війну РФ в Україні поставлено на паузу. Ексклюзивно публікується на сторінці телеканалу «1+1» в YouTube і платформі онлайн-телебачення Київстар ТБ та на сайті ТСН.ua [24]

Проаналізуємо хронологію матеріалу:

- Прев'ю, як інструмент зацікавленості і утримання глядача.
- Закадровий голосовим супровід занурює в історію 1987 року, коли вишукану сукню-вишиванку Валентини Верес вподобала королева Сільвії; Наведені архівні кадри.
- Синхрон-інтерв'ю: директорка Вишгородського історико-культурного заповідника, яка підтверджує інформацію і доповнює історію.
- Відеокадри українських рушників, суконь, фото В. Верес – представниці ткацької династії.
- Синхрон-інтерв'ю: племінник майстрині – Кирило Верес. Знайомить з рушниками, розповідає про їхню специфіку та пов'язані з ними історії.
- Синхрон: деталізовані кадри орнаментів рушників. Цікавий факт від оповідача: у 1937-му році вони представляли радянський союз на виставці у Парижі. Відеокадри альбому сім'ї.
- Синхрон-інтерв'ю: дослідниця рушників Людмила Тихонова. Про орнаменти, символіку, майстерність та її силу. Після неї доповнює історію і племінник, а далі висвітлена позакадрова історія.

- Відеокадри: історія про становлення В. Верес керівницею ткацького цеху та популярність її продукції у минулому.
- Синхроні-інтерв'ю: дослідник української писанки та вишивки Володимир Підгірняк розшифровує послання на рушниках. Краєзнавець Юрій Дахно та племінник про значення символіки.
- Відеодкадри: закадрова історія про знищення окупантами музею, де зберігалися роботи кравчині. Розграбування ними ткацтва Г. Верес та історія порятунку рушників під час окупації (присутні наочні кадри).
- Коментований синхрон про рушник Перемоги, який вишивався у підвалі онукою Юрія;
- Закінчення: коментарі про нашу міць та обов'язкове відродження.

З структурних елементів у репортажі присутній музичний супровід та субтитри, які спрямовані на розкриття особистості.

Протягом репортажу поєднуються факти й думки усіх задіяних у розкритті теми осіб, але хронологія упорядкована досить не хронологічно. Синхрони осіб постійно чергуються один з одним та з коментованими кадрами.

Можемо також простежити, що в основі репортажу лежить не один факт (як в подієвому репортажі), а низка взаємопов'язаних фактів, які насичують сюжет глибиною. Таким чином, репортаж розкриває подробиці культурного надбання рушників В. Верес, заглиблюється в історію життя та творчої діяльності ткацької династії України, в розуміння символіки рушникового коду, зашифрованого предками.

Репортаж містить у сюжеті елемент драматургії, порушуючи чутливі теми для українців: розграбування російськими військовими музею ткацтва та знищення ними музеїв. Факти про знищення надбань культури, традицій та нашої історії, слугують інструментом у створенні акценту: не зважаючи ні на що, українці пройдуть через усе, а також надають актуальності висвітленому.

Інфоприводом для репортажу слугує не подія, а теперішня ситуація в країні. Мета: культурно-просвітницька. В даному випадку, тематика репортажу

сприяє підсиленню духу, підкріпленню патріотизму, підвищенню культурної свідомості.

Для розкриття тематичного змісту у репортажі беруть участь представники культури, дослідниця рушників, краєзнавець, племінник майстрині, дослідник української вишивки. Експертні думки слугують розвитком теми, обумовлюють об'єктивність та слугують джерелами інформації. Репортаж містить багато інформації з ілюстративним, наочним характером.

Мовна складова відзначається великою кількістю експресивних засобів: «дипломатичний мастхев», «генетичний код», «приголомшлива серія», «буйство фарб», «барвистість кольорів», «вбита горем жінка», «легендарна династія», «роботи мають якусь магічну силу», «дарина пошани», «кожен рушник, це така пісня, яка зіграна на струнах ткацького верстату», «ворог розуміє, якщо знищить культуру – знищить і Україну» тощо.

Можна стверджувати, що даний репортаж є тематичним, адже його головна мета не інформування про подію, а глибоке розкриття теми, яка має безпосереднє відношення до української культури, що сприяє зацікавленості аудиторії. Він також характеризується завчасною підготовкою матеріалу, вибудованим сценарієм та фіксованістю.

Приклад 8. «Українські вареники, сало чи насіння? За чим поляки вишиковуються в черзі». Телеканал «ICTV». Факти тижня від 30 березня. [25]

Здійснюючи аналіз, фіксуємо вибудовану хронологію:

- Прев'ю-зацікавлення.
- Stand-up репортерки з польського супермаркету зі зверненням до глядача.
- Сихнрон: відеокадри польського супермаркету з українською продукцією
- Закадровий голосовий супровід репортерки.
- Синхрон-інтерв'ю з українським споживачем. Розділений на 2 частини, поєднується закадровим коментарями репортерки.
- Синхрон: відеоряди з магазину. Закадрова розповідь.

- Синхрон-інтерв'ю: віце-маршалок Поморського воєводства Лешек Бонна. Розповідає як і чому продукти потрапили до полиць супермаркетів.
- Синхрони з відеорядів з коментарями, які слугують підв'язкою до інтерв'ю.
- Синхрон-інтерв'ю: генеральний консул України Олександр Плодистий та віце-маршалк.
- Синхрони відеорядів з коментарями.
- Інтерв'ю з польським споживачем української продукції.
- Синхрони відеорядів з коментарями.
- Синхрон-інтерв'ю: з власниками фірми по виробництву української продукції в Польщі.
- Синхрони відеорядів з коментарями.
- Синхрон-інтерв'ю з співзасновником ініціативи «Українських прилавків» в ЄС і США Владиславом Китайгородським;
- Синхрон-інтерв'ю: радник з міжнародних питань Асоціації українського бізнесу в Польщі Андрій Романчук.
- Синхрони: споживач та продавчиня магазину української продукції.
- Підсумок репортера.

В репортажі використаний музичний супровід.

Репортаж розкриває актуальну, суспільно-значущу інформацію для українців - появу української продукції на прилавках Польщі, інтерес поляків і враження українців. Це слугує інформаційним приводом.

Як можна простежити з висвітленої хронології, для об'єктивності розкриття обраної теми у репортажі беруть участь представники влади, експерти, українські та польські споживачі, засновники бізнесу. Таким чином, сюжет розкриває багато фактів одночасно. Висвітлюється міжнародна підтримка Європи (перш за все, Польщі), любов українців до свого виробництва, відношення поляків до нашого виробництва, ціни, конкуренцію, умови співпраці. Отже, можна стверджувати, що інформаційна глибина в репортажі присутня.

Необхідно зазначити, що коментарі репортерки слугують підводкою до інформації з синхронів-інтерв'ю. Найголовніші функції даного репортажу: описова та пояснювальна.

Мовна складова включає метафори, сталі фразеологічні вислови, епітети, емоційно-забарвлену лексику: «українські смаколики», «поляки дали зелене світло», «зайняла свою нішу», «вакантна ніша», «поляки полюють за українськими продуктами», «підкорюють ринок», «завоювати покупця справа не з легких», «вибагливі торгівельні мережі».

Класифікуємо репортаж, як тематичний, адже його основний зміст пов'язаний з тематичним аналізом, а не трансляцією однієї події, яка нещодавно відбулася. Він є фіксованим, завчасно підготовленим репортажем з різнобічно дослідженою темою.

Приклад 9. «Лицарське мистецтво козаків – гопак!». Телеканал «1+1» від 26 лютого 2023 року [26]

Сюжет розкриває багато фактів одночасно за допомогою наступної хронології:

- Прев'ю з музичним супроводом.
- Відео військового із соцмереж, який танцює гопака.
- Вступ-ознайомлення з закадровим голосовим супроводом про те, що отримає від перегляду глядач. Після цього представлені відеокадри танцюючого гопака українським ансамблем.
- Синхрон-інтерв'ю: генеральний директор – художній керівник ансамблю імені П. Вірського Мирослав Вантух.
- Відеоряди з репетицій ансамблю, наведені архівні кадри з коментарями про заснування танцю.
- Синхрон-інтерв'ю: художній керівник ансамблю доповнює коментарі репортера. Він розповідає про те, що нині мова танцю, заснована ще у минулому, зберігається.
- Синхрон-інтерв'ю: дослідник характерництва, політтехнолог Денис Богуш. Він занурює в історію виникнення гопаку та його силу.

- Відеокадри та закадрові коментарі репортажа про бойовий гопак. Вони виконують, як розповідну, так і підв'язну функцію до наступного синхрону про те, що гопак відроджується та надає внутрішню силу.
- Синхрон-інтерв'ю з представником школи бойового гопака. Про історію, специфіку даного різновиду гопака. Присутні авторські речення-зв'язки.
- Відеоряди з тренуваннями дітей, які вчиться танцювати бойовий гопак.
- Змішані синхрони-інтерв'ю про одну і ту саму інформацію: художній керівник та дослідник характерництва про нелегку справу в опануванні гопаку та любов до своєї праці.
- Синхрон-інтерв'ю: артисти ансамблю імені П. Вірського: Наталя та Денис про те, як опановується мистецтво танцю.
- Змішані синхрони: оповідач (репортер), дослідник, представник школи бойового гопака про репресії та утиски українських культурних діячів.
- Закінчення: відеоряди з фактами про те, що гопак не зник і підкорює світ: 1987 рік – нинішній король Британії зтанцював гопак з українським ансамблем, 10 років тому українці підкорили австралійське шоу талантів, 2008 рік українка виконала гопак на олімпіаді, 2015 рік – українці разом із поляками встановили світовий рекорд з виконання гопака, 2021 рік парашутисти станцювали у небі гопака на честь дня Незалежності, а на землі синхронно станцювали гопак українські танцюристи, а сьогодні його танцюють на бойових позиціях.

На підставі висвітленої хронології можна зробити висновок, що сюжет наповнений глибиною та пізнавальністю. Нанизування фактів у якості підсумку слугують аргументаційною основою для тези про те, що гопак не зник і підкорює світ.

Аналіз даного телерепортажу вказує, що він має культурно-просвітницьку мету, а тематична спрямованість йде на розкриття специфіки танцю «Гопак», який є важливою частиною української спадщини. Простежується спрямованість і на популяризацію культури. Знову ж таки, даний репортаж набуває актуальності в потоці сучасних реалій. Про це свідчить висвітлення

відео військових, які танцюють гопака на фронті і розповіді про те, як не зважаючи на намагання в СРСР притінути та привласнити український танець, він досі живе, живий і буде жити.

Для докладного розкриття обраної теми у репортажі беруть участь артисти художнього ансамблю П. Вірського, його художній керівник, дослідник характерництва, представник школи гопака, українські танцюристи.

Згідно цього, можна стверджувати, що різнобічність створює об'єктивність, а авторитетність джерел створюють аргументаційну та сюжетну основу репортажу.

Значну роль відграє закадровий голосовий супровід оповідача (репортера). У ньому деталізується історія заснування, здійснюється акцент на світовому визнанні та досягненнях українців, розкриваються цікаві факти з минулого. Інформація з його вуст супроводжується відео. Таким чином глядачу надається можливість не лише слухати, а й переглянути архівні кадри, танці козаків в костюмах, репетиції артистів тощо.

Мовна складова характеризується використанням емоційно-забарвленої лексики, яка допомагає оцінити та виразити любов до культурних традицій та насичує репортаж: «потужна енергетика», «український дух», «лицарське мистецтво», «шедевр», «віртуозна техніка», «гопак – велика наука», «гопак – українське кунфу», «квінтесенція усієї української культури», «древня бойова традиція», «танець - набагато більше ніж просто розвага», «віртуозна синхронізація рухів», «традиції активно відроджуються», «надлюдські зусилля» тощо.

Можна зробити висновок, що репортаж є тематичним, адже він має культурно-просвітницьку мету, характеризується завчасним вибором об'єкту показу, пов'язаний із показом цікавої для глядачів теми і вибудований на ґрунтовній сценарній підготовці.

У підсумку цього етапу дослідження тематичних репортажів українського телебачення, можна виокремити наступні його особливості:

- Прев'ю, як інструмент зацікавленості і утримання глядача.

- Найчастіше інформаційним приводом постає культурна тематика та міжнародна підтримка.
- Фіксований репортаж і завчасна підготовка є основою тематичного репортажу. Проте сюжет може розвиватися в процесі самої події.
- Репортер у ролі оповідача.
- Об'єктивність досягається за допомогою багатьох експертних думок.
- Аргументаційна основа базується на фактах,
- Експертні думки насичують сюжет і є його основою.
- Спрямованість на патріотизм та популяризацію культури.
- Глибина розкритої теми. Завчасно вибудований сценарій.
- Характеризується пізнавальністю.
- Відеоряд відіграє значну роль.
- Культурно-просвітницька мета і соціально-значуща інформація.
- Використання експресивної, виразної лексики.
- Використання музичного супроводу.
- Використання архівних кадрів.
- Драматургія.
- Змішані синхрони.

2.3. Порівняльний аналіз подієвих та тематичних телевізійних репортажів України: точки дотику та відмінності

У попередніх підрозділах нами було проаналізовано телевізійні репортажі двох типів: подієвий та тематичний. На основі аналізу були з'ясовані та виокремлені їхні особливості, висвітлено проблемні аспекти. Наприклад, подієвим репортажам притаманні оперативність, висвітлення актуальної події, часто пряме включення з місця подій тощо. Тематичний репортаж характеризується такими рисами як пізнавальність, спланованість, глибина у розкритті теми, фіксованість, сценарність та образність тощо.

Відомості, отримані у ході аналізу, дають змогу здійснити порівняльний аналіз подієвих та тематичних телевізійних репортажів України. Для визначення їхніх точок дотику та відмінностей проаналізованих матеріалів, розглянемо їхні особливості. (табл. 2.1.)

Табл. 2.1. Особливості подієвих та тематичних репортажів на основі аналізу телевізійного ринку України

ПОДІЄВИЙ РЕПОРТАЖ	ТЕМАТИЧНИЙ РЕПОРТАЖ
Головні функції – інформаційна та описова. Несе в собі новинний, але і розповідний характер	Головні функції – пізнавальна, освітня, культурна, соціальна. Теми спрямовані на зрощення національної ідентичності.
Мета репортера – оперативно та доступно висвітлити подію	Мета репортера - захопити глядача цікавою темою.
Слугує інформуванням для суспільства	Слугує не лише інформуванням. Є також розважальним форматом.
Характеризується трансляцією однієї події, яка нещодавно відбулася	Характеризується глибоким аналізом обраної актуальної теми
В основі – один факт	В основі низка взаємопов'язаних фактів
Зазвичай не запланований та має менше часу для підготовки	Попередньо запланований та дає більше часу для підготовки
Оперативність висвітлення, динамічність, адаптивність, репортер спостерігає за розвитком подій і залежно від цього, створює репортаж	Завчасна підготовка матеріалу, спрямованість на глибину розкриття теми. Репортер самостійно створює розвиток подій, хронологію, сценарій репортажу
Образність мовлення пов'язана з надання характеристики навколишньому дійству.	Образність мовлення характеризується багатством відповідно до тематики
Буває коментований та некоментований.	Завжди коментований.

Некоменований спосіб супроводжується інтрошумом та субтитрами.	Без використання субтитрів, але з використанням музичного супроводу
Одним з важливих методів демонстрації є висвітлення емоційних, характерних деталей – деталізація. Відеокадри - важлива частина репортажу	Присутня помірна деталізація. Вона є складовою будь-якого тематичного репортажу. Відеокартинка є важливою частиною репортажу.
Зазвичай пряме включення, проте трапляються і фіксовані репортажі.	Завжди фіксований репортаж
Обов'язкова хронологія	Може бути не чітко вибудована хронологія
Частково висвітлюється передісторія	Прев'ю і вступ-ознайомлення
Коротка тривалість	Більша тривалість
Інформаційним приводом часто слугує пам'ятна запланована дата, відкриття чогось, гарячі новини, війна, соціальні питання.	Інформаційним приводом часто слугує цікава тема (культурні надбання, традиції, цікаві події закордоном).
Спрямованість на подію	Спрямованість на патріотизм та популяризацію культури загалом
Інтерв'ю, як важлива частина репортажу	Інтерв'ю, як важлива частина репортажу
Факти – основа сюжету	Факти – основа сюжету
До особливостей репортажу можна додати просту мову	Тематичний репортаж характеризується великою кількістю експресивних мовних засобів, які додають репортажу характер.
Використання інтрошуму	Використання музичного супроводу
Живі кадри (лайф) та фіксовані	Архівні кадри, фіксовані кадри
Проблемними нюансами постають мовні аспекти, прямі репортажі потребують вміння зорієнтуватись	Фіксованість відсіює проблеми, завдяки ґрунтовній підготовці матеріалу

Виходячи із сформованих даних у таблиці, зафіксуємо найголовніші відмінності подієвого та тематичного різновиду жанру телевізійний репортаж:

- Спрямованість на різні цілі та різну мету.

Основним завданням подієвого репортажу постає інформування про подію. Інформаційність та описовість його головні функції, тоді як для тематичного репортажу важлива глибина розкриття теми з пізнавальним, освітньо-культурним характером. Відповідно, така розбіжність, на нашу думку, створює також різні умови взаємодії з реципієнтом. В подієвому репортажі споживача цікавить, що відбулося і він звертається за деталями про подію, в тематичному ж репортажі потрібно зацікавити та утримати глядача. Якщо у подієвому глядача цікавить, що було, щоб задовольнити інформаційні потреби, то в тематичному репортажі він має дізнатись щось нове для себе, засвоїти інформацію та насолодитись переглядом. В тематичному репортажі має місце прев'ю і вступ-ознайомлення, у подієвому репортажі - передмова ведучих.

Роль репортера в тематичному репортажі – захопити глядача цікавою темою, формою подачі. Роль репортера подієвого репортажу – донести інформацію оперативно, достовірно, доступно, адже він виступає очима глядачів, знаходиться під час здійснення події.

- Передбачуваність та непередбачуваність.

Потреба у подієвому репортажі може з'явитись непередбачувано, тож часто він може бути не запланований, тому зумовлює сама подія вже на місці її розвитку. У тематичному репортажі все інакше: репортер працює попередньо над сценарієм, обирає тему, сюжетну лінію, шукає експертів. Таким чином, для його розкриття потрібен час та підготовка. Подієвий репортаж зазвичай немає цього часу, а якщо і має, то не так багато, адже треба встигнути до події дізнатись інформацію, на місці зорієнтуватись і стежити за її розвитком і якщо репортаж фіксований, то вчасно опублікувати, щоб вона не втратила актуальність. Можуть виникнути і такі обставини, яких репортер не передбачував. Тематичний репортаж дає більше можливостей.

- Різний виклад інформації.

Ще однією різножанровою відмінністю постає те, що в подієвому репортажі головним завданням є висвітлення події чітко, швидко та доступно для масового споживача. Репортер має описати деталі самої події, причини її

виникнення, наслідки тощо. При цьому тематичний репортаж розкриває тему з різних аспектів, занурюючись у деталі історії. Він додає атмосфери через використання багатой образності мови відповідно до тематики, а в подієвому репортажі присутня образність пов'язана з наданням характеристики навколишньому дійству.

- Прямий етер проти фіксованої тематичної картини.

Подієвий репортаж часто створюється у реальному часі. Звичайно, серед проаналізованих нами подієвих репортажів були і фіксовані. Прямий етер постає складнішим у виконанні для журналіста, адже потребує впевненості, вміння швидко обробляти інформацію, мати гарну вимову. Підтвердженням даного твердження є виявлені проблемні нюанси при подачі інформації в подієвих репортажах. Фіксований репортаж, завдяки всебічній підготовці матеріалу, уникає таких проблем.

- Різний спосіб подачі.

Новини висвітлені за допомогою не коментованого формату, але з супроводом у формі субтитрів, акцентів, деталізації та інтерв'ю та коментарів очевидців. У тематичному репортажі оповідач (репортер) використовує закадровий голосовий супровід. Супровід із субтитрами відсутній, також присутні інтерв'ю, як елемент розповіді, інтрошум. В той же час, тематичні репортажі завжди коментовані.

- Різний хронометраж.

Найчастіше тематичні репортажі більш тривалі. Так, для висвітлення подієвого репортажу потрібно до 5, максимум 7 хвилин. Тематичний натомість може займати понад 11 хвилин.

- Архівні документи, як елемент розповіді.

Ще однією відмінною рисою репортажів є використання тематичними репортажами архівних документів. Наприклад, для глибокого розкриття обраної теми сюжету у телевізійному тематичному репортажі про гопак надається можливість переглянути різні кадри з архіву про зародження танцю,

розкриваються цікаві факти з минулого. В подієвому репортажі подія розкривається лише за допомогою знятих кадрів під час події.

Таким чином порівнюючи подібності двох типів телевізійних репортажів, можна виокремити наступне:

- Інтерв'ю та думка експерта є надважливою частиною обох репортажів, яка глибше розкриває тему та висвітлює більш об'єктивну картину. Проте варто зазначити, що тематичний репортаж зазвичай використовує більший склад респондентів (експертів) і попередньо обравши їх, тоді як у подієвому репортажі коментарі беруться у того, хто є на місці події.
- Обидва жанри використовують передмову, де відображено початкові першопричини або короткий анонс того, про що буде говоритися у сюжеті.
- Деталі, відеоряд надважливий в обох випадках, адже в телерепортажі видовищність відеоряду – важлива складова.
- Фактична база має бути основою обох репортажів.
- Спрямованість на патріотизм, консолідацію народу

Висновки до Розділу 2

В другому розділі роботи було здійснено порівняльний аналіз різних за класифікацією репортажів українського телепростору.

Визначено особливості подієвих репортажів, якими є: інформаційним приводом слугує пам'ятна / запланована дата, відкриття установ та фестивалів, війна, соціально-значуща інформація, гарячі новини. Об'єктивність досягається за допомогою сформованих декількох точок зору та некоментованого репортажу, спрямованість на патріотизм, передісторія, прямі і фіксовані репортажі, використання субтитрів, інтрошуму, мобільного телефону, прийом деталізації, синетичність з інтерв'ю, образна доступна мова, активна роль репортера розкриває тему, ефект присутності, мова – проблемний аспект.

Визначено особливості тематичних репортажів, якими є: попередньо запланований інфопривід, фіксований репортаж, спрямованість на патріотизм, інформаційний привід зазвичай розкривається в коментованій передісторії телерепортажу, глибина, культурно-просвітницька та соціальна мета, використання емоційно-забарвленої лексики, музичного фону, прев'ю, змішані синхрони.

До відмінностей телевізійних репортажів зазначених типів віднесено: спрямованість на різні цілі (швидкість інформування проти глибини), різні мети (інформаційна та просвітницька), різна хронологія та рівень підготовки, різні мовленнєві засоби, разна тривалість, прямий ефір проти фіксованого репортажу, один факт (подієвий репортаж) проти розкриття декількох взаємопов'язаних фактів (тематичний репортаж), різна тривалість та коментованість. Різний виклад інформації.

Серед спільних рис телевізійних репортажів визначено: об'єктивність та інтерв'ю, думка експерта є досить важливою частиною обох типів репортажів, обидва типи жанру використовують передмову, анонс, деталі, факти – основа.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЖАНРУ «ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РЕПОРТАЖ» В СУЧАСНИХ ЗМІ УКРАЇНИ

3.1. Трансформація виразних засобів жанру «телевізійний репортаж»

Сьогодні в Україні одним з головних пріоритетів розвитку держави є формування ефективної інформаційної діяльності ЗМІ. До виробництва та розповсюдження інформаційного суспільно-важливого журналістського матеріалу долучаються періодичні видання, телебачення, радіо та Інтернет-медіа.

За результатами соціологічного дослідження «Медіаспоживання в Україні», телебачення залишається головним джерелом новинної інформації для 67% українців. А це означає, що найзатребуваншим медіа сьогодні є саме телевізійні передачі, звідки є можливість отримувати найбільшу кількість інформації. Виходячи з результатів рейтингу, можна виокремити декілька медіа, що сьогодні вважаються найпопулярнішими в сфері телебачення, а саме: «1+1», «ТСН», «ICTV». Телеканал «1+1» є одним з найбільших медіахолдингів України, який поєднує в собі передачі як розважального, так і публіцистичного контенту [27].

Найчастіше репертуар сучасних телеканалів включає в себе сотні різних програмних одиниць, які відрізняються як жанрами, так і форматами телепродукту. Досить великий відсоток діяльності каналів зосереджено на передачах інформаційно-аналітичного характеру, де головну роль відведено саме репортажу.

Спираючись на проведений у розділі два аналіз обраних різновидів телевізійного репортажу, наголосимо, що сьогодні телевізійний репортаж відрізняється сучасними засобами висвітлення інформації, кінематографічністю, драматургією та різноманітними трансформаціями. Змінюється тематична спрямованість, внутрішні акценти, створюються засоби контрпропаганди, які виникли у ході потреби адаптування до нових умов.

Наведемо простежені трансформації:

- **Тематична спрямованість.**

Якщо раніше тематична спрямованість телеканалів, відповідно і репортажів була різноманітною, то сьогодні все рухається траєкторією війни. Висвітлюється все, що має будь-який зв'язок з нею. Так, наприклад, спираючись на проаналізовані нами репортажі, фіксуємо, що подієвий репортаж про відкриття 3д друку, який має і просвітницьку мету, включає в себе й інформацію від фахівців про те, що ця тема набуває немалої актуальності для України саме зараз, бо війна створила нові виклики: варто відбудовуватись, бути конкурентоспроможними і розумнішими, аніж наші супротивники. В репортажі висвітлюється і те, що 3д друк дає можливість створювати частини для воєнного комплексу, для медицини, ремонту тощо.

Подієвий репортаж про відкриття паспортного центру у Німеччині, який висвітлює суспільно-значущу інформацію має і внутрішній акцент на те, що у німців проблеми з інтернетом, хоча бомблять Україну та висвітлює коментар, що, якщо буде потреба – Україна поділиться власними провайдерами.

В тематичному репортажі про українські рушники, який має культурно-просвітницьку мету, висвітлюються трагічні історії пов'язані з війною, а саме знищення наших традицій, тоді як в репортажі про гопак, з такою ж метою,

відбувається занурення в історію, коли наші традиції притіняли та хотіли привласнити. Можемо дійти до висновку, що тематичність, яка могла створити лише розважальний характер, так чи інакше, торкається теперішніх реалій. Також в двох тематичних телерепортажах про гопак та рушники інфоприводом для репортажу слугує не подія, а теперішня ситуація в країні, яка створила необхідність у популяризації української культури та історії.

Отже, говорячи про тематику телерепортажів, можна сказати, що ЗМІ спрямовують свою увагу на тему консолідації та війни. Саме ця інформація стоїть у пріоритеті, починаючи з 2022 року і до сьогодні сповнює весь інформаційний простір українських медіа. Цікавим аспектом у трансформації залишається момент внутрішніх акцентів в просвітницьких матеріалах та суспільно-значущій інформації.

▪ **Інформаційний супротив. Питання результативності та якості.**

Трансформацією стало створення державного проєкту «FREEDOM» для розповсюдження достовірної інформації для російськомовних людей і який відіграє значну роль в інформаційній війні. Трансльований у межах проєкту контент, розповсюджує інформацію про реальний стан подій на інші країни, де також розмовляють російською мовою. Можливість проникнення не лише в український простір, створена за допомогою розповсюдження трансльованого не лише на ТБ, а й в інтернет-мережах, наприклад – відеохостинг YouTube.

Підтвердженням результативності та нашої думки слугують сухі факти від «Детектор медіа» [28]:

- «FreeДом» разом із партнерами отримав понад 4 мільярди переглядів лише у диджиталі. Власне, хто ця аудиторія? Відео на платформах каналу «FreeДом» — від 65 до 85% — дивляться в Росії. Далі традиційно на другому місці Казахстан, досить чимала аудиторія в Білорусі... України досить часто немає навіть у топ'ятірці за переглядами.
- Відео про «могилизацію» росіян отримують від 70 до 85,5% переглядів із Росії. Це реальні показники якісного іномовлення, яке знає свою ЦА і з нею працює.

- Шаленою популярністю користуються звернення президента Володимира Зеленського як першоджерела ключової інформації. Ці звернення російською більше ніхто, крім «FreeДом», узагалі не покаже (як і англійською, до речі, що теж робить «FreeДом», але це тема іншої розмови). Зрештою, «FreeДом» вивів українського президента у тренди російського ютуба.
- Рейтинг міст за переглядами показує, що перша двадцятка — не українські міста. Жоден український ютуб-канал не має таких показників неукраїнської аудиторії. Отже, канал чітко б'є в ціль — влучає в диджиталі у цільову аудиторію Чи дає це результат? Звісно, дає. Підпалені військкомати, сотні тисяч чоловіків, які втекли з Росії, а не пішли з нами воювати, колосальна міжнародна підтримка. [28]

Вищенаведена інформація спонукає до думки, що, безперечно, створений інакомовний проєкт є позитивною зміною і дієвим способом в інформаційній війні, але не без нюансів.

Як можна простежити, даний проєкт не уникає проблематичності, адже у ньому залишається відкритим питання якості поданої інформації. Проаналізований нами подієвий репортаж про Бучу, вказує на недостатню наочність, відсутність глибини й підтвердження фактологічності, а також використання непрофесійної техніки.

Відстежуються прояви неякісного подання інформації не лише нами, а й в моніторингу інформаційних каналів воєнного часу від «Детектор Медіа». [29] Наприклад, в їхньому аналізі про висвітлення новин, як українські військові повернули Херсон, виявлено суперечливою висвітлену інформацію:

«FreeДом», офіційний державний телеканал, не чекав на підтвердження з боку держави: «В телеграм-каналах появляється информация, что жители Херсона уже встретились с несколькими украинскими военными в областном центре. Официального подтверждения от Генерального штаба данным событиям пока нет». [29]

Насправді, це типова ситуація на «FreeДомі». У попередній новині ведуча повідомила про «відео в сети», де українські військові позують на фоні села Клапая. Та знову наголосила: «Официально об освобождении этого населенного пункта в Генштабе пока еще не заявляли». Це виглядає дивно, адже українське командування дуже, дуже, дуже, дуже, дуже багато разів просило так не робити. Мовляв, коли журналісти повідомляють про «звільнення» населеного пункту до того, як це зробив Генштаб, вони привертають увагу росіян, а отже наражають цивільних і військових на небезпеку. Власне, якісні медіа й не поширюють подібні новини, особливо з посиланням на «відео в сети». А от державний телеканал, який буквально орієнтований на російську аудиторію, — будь ласка. Також із «FreeДомом» пов'язані найкращі ілюстрації стрімкості подій. Канал не встиг змінити заплановані сюжети й о 18:05, за майже чотири години після власного оголошення про звільнення Херсона, досі розповідав: «Говорить об отступлении из самого Херсона пока рано. Оккупанты могут остаться в Херсоне и превратить его в подобие крепости». В іншому сюжеті титр «ВСУ на подступах к Херсону» на очах змінився на «ВСУ в Херсоне». [29]

І про суперечливі коментарі: найяскравіші оцінки після звільнення міста належать українському іномовленню. Політичний коментатор Валентин Гладких в ефірі «FreeДома» сказав, що росіяни «по частям поплыли в Черное море» та наголосив: «Поплыли, не утонули. Вы знаете, почему». Ведучий Олексій Ліхман (який раніше працював на «Інтері», що належить друзям Віктора Медведчука, заявив, що росіяни лишили на правому березі Дніпра щонайменше десять тисяч військових, а отже: «Главной задачей Вооруженных сил Украины является масштабное истребление»). Буквально в наступній новині Ліхман повідомив, що Україна дотримується Женевських конвенцій:) [29]

На протиставлення можна зауважити, що даний телеканал не про журналістику, а про інформування у стилі пропаганди, тож навіщо вдаватися до аналізу і висвітлювати його. Ця думка має місце бути і дійсно, на нашу думку, канал нагадує пропаганду. Про це згадує і Ярослав Зубченко у відео з рубрики «Що не так?» від «Детектор Медіа», стверджуючи: «давайте визнаємо, FreeDom

займається не журналістикою, а пропагандою» і задається запитаннями « чи вартує він (канал) 165 млн грн платників податків?» і «чому українське іномовлення розмовляє російською мовою з ворогами, а не англійською мовою з союзниками?». [30]

По-перше, виокремимо узагальнену думку зі слів Я. Зубченко з цього ж відеоролику: пропаганда для інакомовлення – це не так вже і погано, бо з росіянами варто розмовляти так, як з ними розмовляє їхня ж влада. Проте ця пропаганда «має бути тонкою та стильною, адже це те, що представляє країну на світовому ринку». [30]

По-друге, тонкість та стильність, варто перетворити на якісність, більшу достовірність та об'єктивність, особливо в телерепортажах, адже якщо складно доводити лише словами, в телерепортажі можна довести трансльованою картиною. Саме тоді, навіть інакомовний інфопростір України буде перемагати професіоналізмом, а не спрямованістю на емоційність та пропагування, яких то не було, але все ж таки ідей та цілей.

По-третє, чи вартує такої суми проєкт - судити не беремося, але розповсюдження усе-таки близької до реальності інформації для тих, хто її не отримує в сучасних умовах, на нашу думку, вартує зусиль.

- **Зміцнення державності: консолідація народу.**

Український телепростір характеризується виразною трансформаційною перевагою: більшість українських телеканалів висвітлюють контент українською мовою. Вони спрямовані на патріотизм та консолідацію. Для об'єднання народу медіа створюють журналістські матеріали, в яких демонструють героїзм, сили духу та відваги українського народу, єдність та міжнародну підтримку, пропагування цілісності території. Виразно це подається у трьох проаналізованих нами тематичних репортажах, а також декількох подієвих репортажах.

Висвітлення теми, яка сприяє зрощенню любові до країни, її спадщини та підняттю духу українців, аудиторія сприймає позитивно. Для підтвердження наведемо коментарі від глядачів під телерепортажем про рушники: « ці речі

потрібно зберігати та показувати молодому поколінню, щоб розуміли зміст », « чудово, молодці!!», « яка краса, дякуємо вам за відео», « зачаровують кольори та орнамент. Це повинно жити, жити в Україні і нашому народі. Дякую що поділились такою красою », « супер ». [23]

- **YouTube, як телебачення № 2 та поширеність у соцмережах.**

Інструментарієм для розповсюдження телерепортажів з традиційного кабельного телебачення є відеохостинг YouTube. Всі проаналізовані нами репортажі були опубліковані на YouTube, що, по-перше, дало змогу їх декілька разів переглянути та здійснити аналіз, а по-друге, вказують на те, що він є майже таким же телебаченням для якого потрібен інтернет. Таким чином, записи телепередач стають доступними для довільного перегляду. [31]. Часто на відеохостингу відбуваються і прямі трансляції у реальному часі.

Для поширення телерепортажу використовуються сьогодні соціальні мережі, веб-сайт, мобільні пристрої, Інтернет, які, за результатами статистичних даних є найбільш популярними у висвітленні новин серед українців (74 % аудиторії – соцмережі та 42 % – сайти новин) [Див. Додаток А] У Telegram популярним є канал «ТСН новини», «Суспільне Новини», у Facebook популярністю користується «ТСН», «24 канал» та «ICTV», а на відеохостингу YouTube – ТСН, СТБ, 24 Канал (Див. Додатки). Найпопулярнішими сайтами для отримання новин є 1+1 / ТСН (1plus1.ua / tsn.ua). [32] Таким чином, на веб-сайті телеканалу анонсують короткий зміст з репортажу та прикріплюють посилання на нього в YouTube. Таким же способом діють телеканали у телеграмі, а також в інстасторіс, прикріплюючи посилання на відео та закликаючи до дій перейти і переглянути.

Отже, тенденція в тому, що ТБ-компанії також інтегруються в диджитал, як і інші компанії. Сьогодні телеканал — це не тільки етерне мовлення. Це велика індустрія, яка охоплює всі канали комунікації й виробляє свій продукт для різних каналів. [33]

- **Об'єднаність телеканалів задля спільної мети**

До трансформацій телевізійного репортажу можна віднести й те, що він набув суттєвих змін у висвітленні новин. Найбільший відсоток діяльності каналів зосереджено на передачах інформаційно-аналітичного характеру, де головну роль відведено саме телевізійному подієвому репортажу. Так, колишні суперники на ринку мовлення об'єдналися заради спільної мети.

Наприклад, сьогодні одним з найголовніших інформаторів є телемарафон «Єдині новини», який об'єднав усіх медіавників навколо спільної мети. Кожного дня марафон сповіщає населення України про головні події дня, про все, що стосується війни. За рейтингом телемарафон займає перші позиції. 84 % телеглядачів довіряють телерепортажам, з яких складається марафон. Більше 60% глядачів телемарафону дивляться його щодня, ще майже 30 % - щотижня. Респонденти не звертають увагу на те, який саме канал веде мовлення в момент включення ТБ – для респондентів це не має значення. Практично, національний марафон сприймається як окремий канал інформації без прив'язки до назви ТБ-каналу . У тих, хто дивиться його регулярно, спостерігається висока задоволеність та довіра до інформації в ньому, але ті, хто дивиться його ситуативно, мають критичні зауваження щодо оперативності інформації, повторення однієї і тієї ж новини протягом кількох годин. Оперативність інформації у телемарафоні респондентами, як правило, порівнювалася з телеграм каналами, де така оперативність значно вища. [32 ст. 22 -23] Серед незадоволення населення визначено також наступне: респонденти вказують на неточності у викладі деталей новин, вплив влади на подання інформації в ефірі, надмірний оптимізм – показ лише «перемоги» України та неготовність висвітлювати невдачі та/або несприятливі прогнози. Мешканці окупованих територій зазначали відсутність почуття безпеки («небезпечно дивитися по телевізору українські новини – сусіди можуть почути і здати») та недостатність інформації про тимчасово окуповані території, особливо про невеликі населені пункти. [32 ст. 24]

- **Збільшення ризиків безпеки.**

Ще однією особливістю телевізійної журналістики в умовах повномасштабного вторгнення стали нові виклики у роботі, адже діяльність репортера, який повинен працювати в небезпечних, тимчасово окупованих і захоплених зонах, відрізняється від звичайної. Журналісти при висвітленні гарячих новин повинні мати певні типи підготовки: психологічної, фізичної, знати правила поведінки, основи цифрової безпеки (захист ноутбуку, зв'язку, листування), правила спілкування з вразливими категоріями населення, військовими та дітьми, правила маскуванню, Планування такої роботи розпочинається заздалегідь та передбачає передчасну оцінку ризиків, обміркування питань безпеки команди журналістського складу та збору потрібної інформації, контактів тощо. [34]

▪ **Поєднання жанрів, адаптивність і візуальність, як виразний прояв сучасних телерепортажів.**

Завдяки асоціативно-образному мисленню телерепортаж належить до художньо-публіцистичного напрямку журналістської творчості, водночас він є результатом інформаційної та аналітичної роботи. Отже, синтезує всі три види журналістики: інформаційну, аналітичну та художню, а діяльність репортера набуває універсальної спрямованості. [35]

Тож до виразних засобів проаналізованих нами репортажів, слід додати те, що вони поєднують у собі інформаційність, художність, як у мовній складовій, так і за допомогою створення відеокартинки та музичного супроводу, драматургію за допомогою деталізації, трагічних фактів, історій, інтрошуму тощо.

Щодо трансформаційного характеру телерепортажів віднесено також візуальність. Навмисне дроблення інформації на окремі факти, образи, думки, кліповість стилю подачі новин змушують глядача самостійно вибудовувати повну картину події на основі наданих журналістом відокремлених деталей. [36] Таким чином відзначилися проаналізовані нами некоментовані репортажі суспільного з розставленими акцентами, деталізаціями, субтитрами тощо.

Важливо і те, що жвавість репортерського сприйняття робить репортаж «натхненною інформацією», потребуючи від автора особливої чутливості». [35] Для прикладу, такою характерною рисою протягом репортажу була наділена кореспондентка Сніданку з 1+1 - Олена Квітка. У репортажі про відкриття фестивалю 3D друку [18], її активна присутність у розмові, усміхненість, велика кількість запитань створили натхненний характер. Варто виокремити ще одну особливість, якою відзначилася репортерка. Їхавши знімати репортаж, вона встигла дізналась нову інформацію із світових новин і адаптувати її у сюжет. Вона задала наступне запитання (на 1 хв. відео): « Я вже побачила новину, що американські вчені надрукували на 3д принтері чизкейк з вишнями... і я так розумію, що ваш фестиваль в першу чергу про те, щоб популяризувати 3д друк, адже практично на цьому принтері можна надрукувати все, чи не так?», цим самим, давши початковий розвиток подій у репортажі. Така адаптивність, безперечно, є позитивною рисою і можна вважати, що вона несе трансформаційних характер. Сьогодні інформація створюється та змінюється доволі швидко. Адаптивність репортерів може змінювати траєкторію запланованого сюжету, а репортаж стати жанром, готовим швидко пристосовуватися до змін. Про адаптивність за допомогою мобільної відеозйомки згодом.

▪ Сучасні методи моніторингу інформаційного приводу.

Поширеною стала діяльність з моніторингу інформаційного приводу та пошуку джерел соціальних мережах, котрі можуть бути джерелом для повноцінного журналістського матеріалу. З розвитком соціальних медіа спостерігається активна участь аудиторії у створенні контенту, поява тематичних мереж, ЗМК активно використовують матеріали, реагують на запити аудиторії. [37 ст 6]

Наведемо три яскраві приклади того, як за допомогою соцмереж медіа знаходять інфопривід, головного героя, перетворюють знахідку у сюжет і створюють актуальні репортажі:

- ТСН: “Замовляйте м’ясо і ковбаску”: 5-річний тіктокер підірвав Мережу і видає нові “перли”. від 6 квітня 2023 року. [38]
- КИЇВ24live: « Скоро вже буде Паска: герой Тік-Ток-хіта разом з батьком дали інтерв’ю про раптову славу» від 8 квітня 2023 року [39]
- Суспільне Черкаси: «На зіркову хворобу часу немає, бо на городі ще повно роботи» від 14 квітня 2023 року. [40]

Характерним є і те, що дата висвітлення кожного з репортажів близька за часовим діапазоном, що вказує на прагнення висвітлити інформацію, не втративши її актуальності, адже всі тренди згодом згасають і щоб аудиторія не втратила інтерес до матеріалу, варто встигати за ними. Створивши неоперативний репортаж, він може стати не цікавим для аудиторії. Вперше оригінальне відео з’явилося в мережі 23 березня 2023 року.

Також у нашому проаналізованому тематичному репортажі про гопака, можна простежити і вважати зачіпкою для інфоприводу відео танцюючих гопака військових у TikTok. Вони демонструються на початку та наприкінці репортажу.

▪ **Мобільна відеозйомка, як ще один засобі комунікації ЗМІ**

Серед трансформацій у створенні телерепортажу виділимо і революційний характер адаптивності, включаючи мобільну відеозйомку.

Існує три типи мобільної журналістики: контент, створений користувачами (нередагований матеріал), надісланий очевидцями (аматорами), які випадково опинилися на місці подій та представники громадянської журналісти контенту, яким вдається донести свій матеріал до основних мовників. Професійні журналісти, які розповідають історії з відео/аудіо за допомогою мобільного телефону, які здатні знімати, редагувати та завантажувати з місця в режимі реального часу (виробляти на місці фрагмент роботи, який є завантажуваним [41]

Так, проаналізований нами репортаж про Бучу [19] був відзнятий на телефон. Додаткові приклади мобільності репортажів:

Радіо Свобода: «Ракетою обстріляли житловий будинок в Києві. Репортаж з місця подій» від 26 лютого 2022 року. [42] Повністю знятий на телефон репортером.

ВІНУS Info: «Їх всіх більше нема»: очевидці ракетного удару по Умані про наслідки обстрілу» [43] В даному випадку простежено використання створеного користувачами контенту на початку, а також знятий на мобільний телефон stand-up репортерки з 32 сек по 1.10 хв. Доволі часто сьогодні репортажі містять відео із соцмереж чи від користувачів. Саме тому не буде перебільшенням сказати, що саме мобільні технології надали форми громадянській журналістиці, адже відтепер репортером подій може стати кожен. [44]

Отже, мобільна журналістика є ще одним важливим феноменом розвитку інформаційного простору. Завдяки сучасним технологіям, на думку Гая Дегена, телефон став справжнім професійним інструментом: він дозволяє робити інтерв'ю та кліпи, створювати новинні репортажі. [44]

Розглянувши телевізійні репортажі та визначивши їх головні трансформації, було обрано найефективніші напрямки подальшої роботи. Розглянемо на чому варто продовжувати концентруватись, висвітливо сформовані пропозиції в наступному підрозділі.

3.2. Перспективні шляхи новацій при підготовці жанру «телевізійний репортаж» в Україні

Сьогодні, відповідаючи потребам сучасної аудиторії, а також враховуючи умови повномасштабної війни, все частіше серед інших напрямів розвитку телевізійного мовлення на перше місце виходить репортаж з його інноваційними особливостями: розвиток мобільної журналістики, залучення більшої аудиторії за допомогою активного розвитку в Інтернеті, прив'язаність майже кожного сюжету до теми війни, нові виклики тощо. Трансформації в українських телерепортажах допомагають створити унікальне відчуття причетності до всіх подій, які відбуваються в Україні та безпосередній контакт з кожною темою. Тож наступні стратегічні кроки є націлені на перспективу подальшого розвитку українського репортажу.

Для розвитку творчої практики сучасного телебачення, як важливої ланки структури ЗМІ, а також, щоб підвищити рейтинги довіри українських глядачів, варто зробити наступні стратегічні кроки:

- Оперативно висвітлювати гарячі новини. Виходячи з висвітленого дослідження Internews, суперництво та програш ТБ в оперативності телеграм канали може нести проблематичний характер. Тож рекомендацією є створення більш оперативного механізму, який би задовольняв аудиторію.
- Розвивати творчий потенціал некоментованого репортажу та відчувати баланс і робити свідомий вибір між коментованим та некоментованим репортажем. Усвідомлювати, коли краще говорити, а коли передати інформацію некоментованим способом.
- Розробка унікальних інформаційних приводів для тематичного репортажу, які були б цікавими для більшості населення, тобто спрямованість на широку аудиторію. Бути в темі і слідкувати за сучасними трендами задля задоволення та зацікавлення глядачів.
- Максимально докладний і відпрацьований формат. Кожен репортаж повинен бути чітко пропрацьований, задовольняти інформаційні потреби аудиторії глибиною, об'єктивністю, розкриттям теми та її пізнавальністю.
- Більша спрямованість не на особистість журналіста, а на саму проблему подію, тему. В кадрі важлива подія, тому постійна демонстрація журналіста в кадрі, на нашу думку, не доречна.
- Динамічність та проникливість, синтез інформації та емоцій. Використання спеціальних засобів виразності репортажу для створення відповідної атмосфери: деталізація кадрів, емоцій та вражень пересічних людей, використання інтрошуму, навколишніх звуків та всіх тонкощів мовної складової та імпровізаційної безпосередності реагування.
- Розвиток кінематографічної картини, як важливої складової відеоматеріалу. Навіть в подієвих репортажах можна створювати естетичні й проникливі картини. Тож рекомендацією є праця над вдосконаленням

операторської роботи. Розвиток даного аспекту, на нашу думку, також може нести революційний характер в оповіді телерепортажу.

- Інтернаціоналізм репортажів може нести революційний характер для України, тож варто замислитись і над розвитком англомовного сегменту. Це може бути створення окремого сектору ТБ на відеохостингах, спрямованих на розвиток даного аспекту. Ще один простіший крок - створення англійських субтитрів, які буде можливо увімкнути на відеороликах, а також створення репортажів з додаванням мови жестів. Як ще один можливий варіант для розгляду, створення окремого англомовного телеканалу на телебаченні. Не виключаємо, що в Україні проживають й іноземні гості, яким було б цікаво дивитися українське телебачення. Звичайно, це клопітка справа, яка потребує багато зусиль, знань та професіоналізму, але враховуючи європейську траєкторію нашої країни, така думка, безперечно, вартує роздумів.
- Дотримання етичних норм: поширення тільки повної, достовірної та перевіреної інформації, повага і дотримання свобод і прав людини.
- Всебічна ерудованість, попередня підготовка, а також адаптивність - мають значну роль у репортажі. Грамотність, високий рівень знання української мови, високі комунікативні навички, приємна зовнішність, вміння етично вести діалог, відчуття часу, обізнаність в темі, відповідальність тощо.
- Утримуватися від сухої інформаційності.
- Використання професійного обладнання там, де це можливо. Використання мобільних технологій з високою якістю зображення, штативом тощо.
- Інвестування в ресурси, у цифрову компетентність, оскільки технології стали основним елементом всіх процесів.
- Використання діджитал-інструментарію та Інтернет-платформи (веб-сайт, соцмережі) як найбільшої платформи, для збільшення аудиторії, поширення репортажів, моніторингу інфоприводу тощо.

- Не слід забувати про підготовку журналістів до нових викликів повномасштабної війни. Так, необхідно підготувати журналістів до висвітлення репортажів в небезпечних умовах, а саме отримання знань з психологічної, фізичної підготовки, правил поведінки в небезпечних зонах, основ цифрової безпеки, рекомендацій щодо спілкування з вразливими категоріями населення, військовими, дітьми тощо.
- Державна мова – орієнтир у всьому, її розквіт дорівнює розквіту України. При висвітленні синхронів російськомовного населення надавати субтитри. Дана рекомендація не стосується проєкту «FreeДом».
- Активна діяльність в мережі (за даними дослідження соціальні мережі займають перші позиції у використанні людьми).
- Подальше спрямування новинних програм на консолідацію, але без розвитку ворожнечі.
- Синтез елементів інтерв'ю, коментарю, аналітики, інформаційного репортажу, художності тощо.
- Регіональний аспект (врахування подій у кожному кутку України, а не лише спрямованість на головні міста України), адже, як бачимо, аудиторія відчуває помітку різниці у цьому (згідно дослідженню Internews).
- В аналізі репортажу про Бучу від «FreeДом» було простежено, що виголошений кореспонденткою текст не був підтверджений відеокадрами. В даному випадку було б доречно урізноманітнити репортаж наочністю фактів, адже це телерепортаж. Натомість протягом репортажу було продемонстровано кадри з виступу Президента України Володимиром Зеленським, нагородження захисників, але без звуку, тож про що там йшлося глядач так і не зрозуміє. Більша частина інформації лунає з вуст репортерки і глядач бачить її.
- Відштовхуючись від вищеподаної інформації, рекомендацією постає робота над створенням більш професійних репортажів для телепроєкту «FreeДом» щоб результативніше влучати ціль.

- При аналізі репортажу про 3д друк від 1+1 було простежено, що при представленні персони присутнє лише ім'я, яке оголошується, але не прописується у закадровому тексті. Доречно було б додати прізвище та ім'я особи у якої беруть інтерв'ю. Прописаний варіант слугував би ознакою достовірності, адже прочитавши, глядач зможе, наприклад, знайти додаткову інформацію про особу і впевнитись, що вона дійсно існує і зацікавлюється у тематиці про яку говорить.
- Також вищезгаданий репортаж має декілька точок зору, побудований на синхронах учасників заходу і організатора фестивалю. В той же час, відсутня думка відвідувачів. Її присутність зіграла б значну роль у висвітленні репортажу. Різноманітні погляди додали б насиченості події, доступності з точки зору не лише професіоналів, а й простих людей. Створили б більшу об'єктивність, уникнувши однобічних поглядів та описів від фахівців з 3D друку.
- Бути відданим. Пам'ятати про соціальну відповідальність.

І декілька порад не від нас:

Завжди мати план «Б», тренувати спостережливість і вловлювати деталі.

[45] Навички роботи з мобільним пристроєм — певний базис, відправна точка. Знімаючи відео, варто пам'ятати про свою аудиторію і розуміти, як вона користується мобільним телефоном. Це дасть нам розуміння формату та структури відео». [44]

Кореспондентка ТСН Наталя Нагорна:

Всі плани - за планом. До зйомки ми маємо чітко розуміти, яка тема в нашого спеціального репортажу. Ця тема може змінитися. На цікавішу або потрібнішу. Але вона від початку є. Крапка. Ми розуміємо, що ми знімаємо, куди ми їдемо, з ким спілкуємося. [46]

Знімайте. Найгірше, коли у вас не вистачає відео. Увімкніть камеру зайвий раз. [46]

Диявол у деталях. Без страху. [46]

Світлана Ославська: «хороший репортаж допомагає побачити іншу людину. Але також — побачити і зрозуміти світ». [45]

Наведені пропозиції та рекомендації дозволять спрямувати український телепростір і репортаж, як її важливу складову частину, до подальшого розвитку і росту. Необхідно намагатися створювати якісний телевізійний продукт, успіх якого залежить, перш за все, від процесу одержання аудиторією щоденної достовірної, якісної та цікавої інформації, який залежить від професіоналізму й ерудованості журналістів.

Висновки до Розділу 3

У даному розділі роботи було визначено основні трансформації виразних засобів жанру «телевізійний репортаж» та надано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення діяльності жанру в українському телепросторі.

Простежені наступні трансформації: об'єднаність телеканалів, зміна тематичної спрямованості, інформаційна війна, долучення телебачення до інтернет-мережі, смартфон поступово стає важливими інструментом журналістської діяльності, з'являються нові виклики для журналістів в умовах війни, поєднання жанрів, адаптивність і візуальність, мережевий моніторинг інфоприводів.

Виокремлені наступні рекомендації щодо перспективних шляхів розвитку жанру «телевізійний репортаж»: створення механізму оперативності, розвиток творчого потенціалу некоментованих репортажів, пошук унікальних, актуальних інфоприводів, докладний і відпрацьований формат, спрямованість на розкриття теми, синтез інформації та емоцій, розвиток кінематографічності, інтернаціоналізм, професіоналізм, мінімізація сухості інформації, професійне обладнання, інвестиція у розвиток, використання діджитал-інструментарію та інтернет-платформ, державна мова – орієнтир, консолідація народу, увага на

регіональний аспект (врахування подій у кожному кутку України) та якісна інформаційна війна.

ВИСНОВКИ

У роботі було висвітлено теоретичні підходи до визначення жанру «репортаж» та «телевізійний репортаж»:

Репортаж – провідний жанр інформаційної журналістики, в якому репортер постає постає безпосереднім спостерігачем у репортажі. Описова функція – є ключовою у його творчій роботі, а характерною рисою репортажу є ефект присутності, яскравість розповіді, синетичність, хронологічність подій, суб'єктивність.

Телевізійний репортаж є провідним жанром тележурналістики. Він характеризується більшою оперативністю, наближеністю до дійсності завдяки відеокадрам, наочністю, видовищністю відеоряду, яскравістю та активною роллю репортера і часто прямим етером, який потребує професійної адаптивності репортера. Його структура може включати у себе закадровий текст, синхрони, відеоряди; субтитри (текстовий супровід відео); лайви, інколи інтершум.

Розглянуто типологічні ознаки різновидів жанру телевізійний репортаж:

Телевізійний репортаж класифікується різноманітно: прямий, фіксований,

постановочний, інформаційний, проблемний, історичний, політичний, репортаж-розслідування; репортаж-інтерв'ю, німий репортаж, спецрепортаж, репортажна передача, ситуативний і не лише.

Серед них ключовими визначено і обрано для аналізу подієвий та тематичний репортаж. До головних рис подієвого репортажу віднесено подієвий сюжет, інформаційна функція, слідування за хронологією та розвитком події, оперативність у висвітленні події, актуальність. До специфіки тематичного репортажу – огляд, показ цікавої дії чи теми із зазвичай культурно-просвітницькою або ж соціально-педагогічною метою.

Проаналізовано особливості різновидів подієвого та тематичного телевізійного репортажу українського телепростору:

Серед особливостей подієвих репортажів простежено, що інформаційним приводом слугує завжди подія, пам'ятна дата, відкриття установ та фестивалів, трагічні обставини, соціально-значуща інформація, гарячі новини. Об'єктивність у них досягається за допомогою сформованих декількох точок зору. Активна роль репортера слугує розкриттю теми. Ефект присутності досягається у візуальних, некоментованих репортажах, значну роль у зануренні відіграє і звертання до глядача. Репортажі підкріплюються публікацією в мережі-інтернет, проблемними нюансами постають мовні аспекти, спричинені прямою трансляцією.

Серед особливостей тематичних репортажів простежено, що прев'ю є інструментом зацікавленості і утримання глядача, а інфоприводом постає культурна тематика та міжнародна підтримка. Фіксованість і завчасна підготовка є основою тематичного репортажу, де репортер приміряє на себе роль оповідача, а об'єктивність досягається за допомогою багатьох експертних думок. Аргументаційна основа базується на фактах, експертні думки насичують сюжет і є його основою. Простежується спрямованість на популяризацію культури, глибина розкритої теми та пізнавальність, де відеоряд відіграє значну роль. Тематичний репортаж має культурно-просвітницьку мету та містить соціально-значущу інформацію, у ньому використовується експресивна, виразна лексика,

музичний супровід, архівні кадри, драматургія, змішані синхрони та надихаючий підсумок.

Визначено збіги та розбіжності подієвого та тематичного телевізійного репортажу:

До основних відмінностей віднесено: спрямованість на різні цілі (швидкість інформування, інформаційність та описова функція подієвого репортажу проти глибини з пізнавальним, освітньо-культурним характером тематичного репортажу), різні мети (інформування в подієвому, просвітництво в тематичному), різні ролі репортера (в подієвому – оперативно та доступно висвітлити подію, в тематичному - захопити глядача цікавою темою), запланованість та непередбачуваність (репортер тематичного репортажу працює попередньо над сценарієм та має на це час, тоді як подієвий може бути непропрацьованим наперед, бо тему зумовлює сама подія вже на місці її розвитку), різний виклад інформації (образність мовлення подієвого пов'язана з надання характеристики навколишньому дійству, тоді як в тематичному образність мовлення характеризується багатством відповідно до тематики), прямий етер проти фіксованої картини: подієвий репортаж часто створюється у реальному часі та потребує адаптивності, тоді, як тематичний завжди фіксований, де завчасна підготовка, уникає проблем з адаптивністю), різна тривалість (подієвий коротший, тематичний довший), різна коментованість (подієвий репортаж буває коментований та некоментований, де некоментований супроводжується інтрошумом та субтитрами, а тематичний завжди коментований, без субтитрів, але з використанням музичного супроводу), архівність (в подієвому репортажі сюжет розкривається реальними, фіксованими кадрами, в тематичному додаються архівні кадри)

Серед спільних рис репортажів визначено, що інтерв'ю та думка експерта є надважливою частиною обох репортажів, що висвітлює більш об'єктивну та глибшу картину, обидва типи використовують передмову та анонс, деталі, відеоряд надважливий в обох випадках, адже в телерепортажі це видовищність

відеоряду – важлива складова, фактична база є основою обох репортажів, спрямованість на патріотизм, консолідацію народу.

Виокремлено трансформації та ймовірні шляхи інноваційного вдосконалення жанру «телевізійний репортаж»:

Простежені наступні трансформації: об'єднаність телеканалів, зміна тематичної спрямованості, пов'язаною з повномасштабним вторгненням, та ухил на патріотичність, консолідацію народу, інформаційна війна із створення державного інакомовного проєкту «FREEDOM», YouTube, як телебачення № 2 та поширеність у соцмережах, смартфон стає важливими інструментом в репортерській діяльності, з'являються нові ризики небезпеки, поєднання жанрів, адаптивність і візуальність, як виразний прояв сучасних телерепортажів.

Визначені наступні пропозиції та рекомендації: створення механізму оперативності, розвиток творчого потенціалу некоментованих репортажів, пошук унікальних, актуальних інфорприводів, докладний і відпрацьований формат, спрямованість на розкриття теми, синтез інформації та емоцій, розвиток кінематографічності, інтернаціоналізм, професіоналізм, мінімізація сухості інформації, професійне обладнання, інвестиція у розвиток, використання діджитал-інструментарію та інтернет-платформ, державна мова – орієнтир, консолідація народу, увага на регіональний аспект (врахування подій у кожному кутку України) та якісна інформаційна війна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Михайлин І. Л. Основи журналістики : Підручник. – 5-те вид., перероб. та доп. / І. Л. Михайлин. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 496 с
2. Власний кореспондент // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1 : А – Л. – С. 197.
3. Репортаж, репортер // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2 : М – Я. – С. 315;
4. Здоровега, В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
5. Павлів В. П12 Репортаж: між фактами та емоціями. Практичний посібник для журналістів. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. – 120 с.
6. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. – Київ: ТОВ «Софія-А», 2016. – 184 с.
7. Лісневська А. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напрямку підготовки «Кіно-, телемистецтво та

Тележурналістика» / А. Лісневська, Т. Коженівська ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. –190 с

8. Холод О. М. Основи тележурналістики : курс лекцій [авт. та укл. Холод О.; автори: Дмитровський З., Шаповал Ю. – К. : КиМУ, 2012. – 121 с.

9. Шаповал Ю. Г. Телевізійна публіцистика: методологія, методи, майстерність: Монографія. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – 233 с.

10. Рахманін С. Політична журналістика стала біднішою через ток-шоу (ЗІК) URL: <https://ucu.edu.ua/news/serhij-rahmanin-politychna-zhurnalistyka-stala-bidnishoyu-cherez-tok-shou-zik/> (23.12.2011)

11. Кореспонденти в Україні та світі URL: https://www.bbc.com/ukrainian/institutional/2009/11/091112_ukr_stringers

12. Sports Broadcasting: Sports in the Media URL: <https://blog.udemy.com/sports-broadcasting/>

13. Ю. Б. Коваленко До типології телевізійного репортажу // Культура України. Випуск 47. 2014УДК 070.422 : 654.19

14. В. Дяченко Жанр репортаж у сучасній журналістиці // Професійне становлення журналіста: традиції та нові підходи : збірник матеріалів Четвертої міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих учених. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. – 224 с. ISBN 978-617-100-578-5

15. Василенко, М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія / М. К. Василенко. – К., 2006. – 368 с.

16. Україна запустила телепроект FREEDOM – мовитиме російською // Українська правда URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/10/7330220/>

17. Вона стала символом звільнення Бородянки! Знамените фото перетворили на пам'ятник // Телеканал «ТСН» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xXsyZcFAEdM> (02.04.2023)

18. У Києві сьогодні стартує інноваційний фестиваль 3D друку // Телеканал

«1+1» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XFb2uj0AQEM> (25.03.2023)

19. Годовщина osvobodzenia Бучи – Зеленский и лидеры других государств почтили память погблих // Телеканал «ICTV» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iyIY47C2C1g> (31. 03.2023)

20. Репортаж з Дніпра: як рятують людей з-під завалів // Суспільне новини URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LvkvVCCO6mc&t=360s>

21. Дві російські ракети влучили у багатоповерхівку у Запоріжжі // «Суспільне Новини» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=B-IwJ0JDOhQ> (22.03.2023)

22. Не вистачає лише українського Інтернету! В Берліні українці вже можуть отримати паспорт і права // Телеканал «ТСН» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HX0nimsoIfs> (02.04.2023)

23. В українських рушниках, які надихнули світ, зашифровано ДНК нації // Телеканал «1+1» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nCAtnaYxruU> (18.03.2023)

24. 1+1 media запускає масштабний мультижанровий спецпроект «Жити далі» // Новини 1+1 URL: <https://1plus1.ua/novyny/11-media-zapuskae-masstabnij-multizanrovij-specproekt-ziti-dali>

25. Вареники, сало чи насіння? За чим поляки стоять у чергах? // Факти тижня від 24 березня 2023 року URL: https://www.youtube.com/watch?v=XHZcGqUTgz0&ab_channel=%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D1%8F

26. Лицарське мистецтво козаків – гопак! Щоб опанувати знадобиться цілих 15 років // Телеканал «1+1» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MGf85OuVLck> (02.03.2023)

27. Рейтинг українських телеканалів 2021 URL: <https://marketer.ua/ua/rating-of-ukrainian-tv-channels-2021/> (07.12.2021)

28. Реальний вплив каналу «FreeДом» на російську аудиторію: погляд ізсередины ютуба // Детектор медіа від 27 жовтня 2022 року URL:

<https://detector.media/rinok/article/204204/2022-10-27-realnyy-vplyv-kanalu-freedom-na-rosiysku-audytoriyu-poglyad-izseredyny-yutuba/>

29. Кінець «Росії назавжди». Моніторинг інформаційних каналів 7–13 листопада // Детектор медіа від 24 листопада 2022 року URL: <https://detector.media/informatsiini-kanali/article/205277/2022-11-24-kinets-rosii-nazavzhdy-monitoryng-informatsiynykh-kanaliv-713-lystopada/>

30. Що не так # 29: FreeДом — іномовлення російської опозиції // Детектор медіа від 4 грудня 2022 року URL: <https://ms.detector.media/informatsiini-kanali/post/30783/2022-12-04-shcho-ne-tak-29-freedom-inomovlennya-rosiyskoi-opozytsii/>

31. Чабаненко М. Робота журналіста в інтернет-ЗМІ : навч. посіб. / М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 120 с.

32. «Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа 2022» // Дослідження USAID-Internews URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainski-media-stavlennia-ta-dovira-2022.pdf?fbclid=IwAR3HW8VIA0k-9KvpxWnNG50MDFx7vVbqnX-xnTkwtseT7WzsxeHr4j67Gbs>

33. TV vs Digital: чи витіснить диджитал традиційне телевізійне мовлення // bit.ua від 23 квітня 2021 року URL: <https://bit.ua/2021/04/tv-vs-digital/>

34. Земляна І. Журналіст і небезпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах URL: <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-nebezpeka.pdf>

35. Сучасний телевізійний репортаж: жанрові та мистецькі ознаки / Ю. Б. Коваленко // Культура України. - 2014. - Вип. 45. - С. 201-208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2014_45_26

36. Лісневська А., Коженівська Т. Інфотейнмент та гра як складові технології створення телевізійних новин. Синопис: текст, контекст, медіа URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/100/88>.

37. Т. Василюк // Особливості функціонування контенту у соціальних медіа // Професійне становлення журналіста: традиції та нові підходи : збірник

матеріалів Третьої міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих учених. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. – 334 с. URL: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/StudZbirnyk-2020-v2.0.pdf>

38. “Замовляйте м’ясо і ковбаску”: 5-річний тиктокер підірвав Мережу і видає нові “перли” // ТСН від 6 квітня 2023 року URL: https://www.youtube.com/watch?v=NSJ53-YJnfQ&ab_channel=%D0%A2%D0%A1%D0%9D

39. « Скоро вже буде Паска: герой Тік-Ток-хіта разом з батьком дали інтерв’ю про раптову славу» // КИЇВ24live: від 8 квітня 2023 року URL: https://www.youtube.com/watch?v=2JBkSZJOPC8&ab_channel=%D0%9A%D0%98%D0%87%D0%9224live

40. «На зіркову хворобу часу немає, бо на городі ще повно роботи» // Суспільне Черкаси від 14 квітня 2023 року URL: <https://suspihne.media/446115-nemaie-casu-na-zirkovu-hvorobu-5-ricnij-tiktoker-z-cerkasini-pokazav-svoe-gospodarstvo/>

41. How mobile phones are changing journalism practice in the 21st Century // Reuters Institute URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/news/how-mobile-phones-are-changing-journalism-practice-21st-century>

42. «Ракетою обстріляли житловий будинок в Києві. Репортаж з місця подій» // Радіо Свобода: від 26 лютого 2022 року URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/video-raketoyu-obstrilialy-zhytlovyu-budynok-v-kyievi-reportzh-z-mistsia-podiy/31724998.html>

43. «Їх всіх більше нема»: очевидці ракетного удару по Умані про наслідки обстрілу» // ВІНУS Info від 23 квітня 2023 року. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yJeB5GoIE3w&ab_channel=ВІНУSInfo

44. О. Ярощук . 13 інструментів мобільної журналістики // Детектор медіа URL: <https://ms.detector.media/how-to/post/14617/2015-10-31-13-instrumentiv-mobilnoi-zhurnalistyky/>

45. М. Паплаускайте. Репортаж і крапка від 18/12/2019 // MediaLab URL:

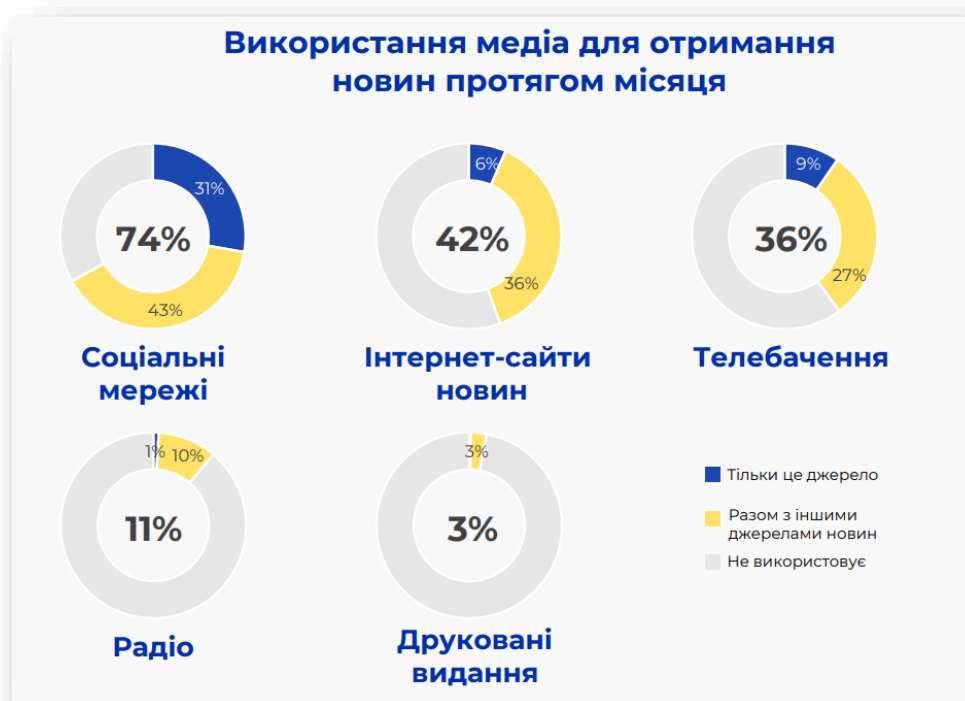
<https://medialab.online/news/reportazh-i-krapka/>

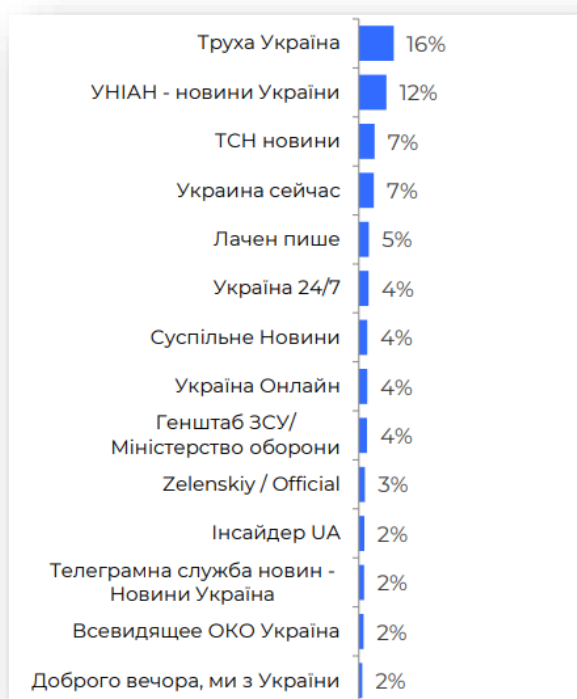
46. Очевидні речі, або Як зробити хороший репортаж. Наталя Нагорна, для «Детектор медіа» // URL: <https://detector.media/community/article/107704/2015-06-02-ochevydni-rechi-abo-yak-zrobyty-khoroshyy-reportazh/>

ДОДАТКИ

Додаток А.

Найпоширеніші джерела новин для українців станом на 2022 рік

Додаток Б.**Популярність телеканалів в соціальній мережі «Телеграм»**

Додаток В.**Популярність телеканалів в соціальній мережі «Фейсбук»**

Додаток Д.

Популярність телеканалів на відеохостингу «Ютуб»

